

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Ἑλλάδα καὶ Κοινὴ Ἀγορὰ

Στις 31 τοῦ Ὀκτώβρη ἄρχισε ἡ ἐφαρμογὴ τῆς συμφωνίας γιὰ τὴ σύνδεση τῆς Ἑλλάδας μὲ τὴν Κοινὴ Ἀγορὰ (ΕΟΚ). Ὅλοι οἱ Ἕλληνες συμφωνοῦν πάνω σὲ ἓνα σημεῖο: στὸ ὅτι ἡ πρόσδεση τῆς χώρας μας μὲ τὴν ΕΟΚ ἀποτελεῖ πράξη ἱστορικής σημασίας. Στὸ χαρακτηρισμὸ τῆς οὐσίας τῆς πράξης αὐτῆς, ὑπάρχουν ἐν τούτοις δύο διαμετρικὰ ἀντίθετες γνώμες. Ἡ πρώτη θεωρεῖ τὴν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στὴν ΕΟΚ «χαρμόσυνο γεγονός» ποῦ ἀνοίγει τὸν δρόμο «πρὸς μίαν ταχεῖαν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν» τῆς πατρίδας μας. Ἡ δευτέρα πιστεύει ὅτι ἡ προσχώρησή μας στὴν ΕΟΚ, ὀδηγεῖ τὴν Ἑλλάδα στὴν καταστροφὴ καὶ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ στὸν οἰκονομικὸ μαρασμό. Ἡ μεγάλη ἀντίθεση ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὲς δύο διαφορετικὲς ἀξιολογήσεις, δείχνει τὸ μέγεθος τῆς σημασίας τῆς συνθήκης μὲ τὴν ΕΟΚ καὶ αἰτιολογεῖ τὸ κύμα τῶν ἀνησυχιῶν ποῦ δημιουργήσε. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι ἀκόμα καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς ΕΟΚ ἀνησυχοῦν καὶ προσπαθοῦν ἀπὸ τώρα νὰ μετατοπίσουν τὲς εὐθύνες γιὰ τὲς μελλοντικὲς συνέπειες τῆς σύνδεσής μας μὲ τὴν ΕΟΚ, στὲς παραγωγικὲς τάξεις τοῦ τόπου.

Ἡ ΕΟΚ εἶναι ἓνας προνομιούχος δυτικοευρωπαϊκὸς οἰκονομικὸς συνασπισμὸς ποῦ βασιζέται στὸς δρους τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Στις σχέσεις του ὅμως μὲ τὴν παγκόσμια ἀγορὰ, ἔχει τελείως ἀντίθετη πολιτικὴ. Ἀκολουθεῖ τὴν πολιτικὴ τῶν «κλειστῶν θυρῶν» καὶ τῶν οἰκονομικῶν διακρίσεων. Γι' αὐτὸ ἡ ὑπαρξὴ τῆς ΕΟΚ δημιουργεῖ ἐπαυξανόμενα προβλήματα ὄχι μόνον γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἐξέλιξη τῶν χωρῶν - μελῶν τῆς, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ διεθνὲς ἐμπόριο.

Ἔτσι μπροστὰ στὸς Ἕλληνες ἐπιστήμονες μπαίνει ὀξύτατα τὸ πρόβλημα τῆς μελέτης τῆς ΕΟΚ πάνω σ' αὐτὴ τὴν διπλὴ βάση. Πρέπει νὰ μελετηθοῦν οἱ συνθήκες στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ὅπως καὶ οἱ διεθνεῖς συνέπειες τῆς ὑπαρξῆς τῆς καὶ πάντα σὲ συσχετισμὸ μὲ τὴν θέση τῆς Ἑλλάδας. Μόνον ἔτσι θὰ γίνῃ δυνατὸ νὰ συνειδητοποιήσουμε ἔγκαιρα τὴν σημασία τῆς πρόσδεσής μας μὲ τὴν ΕΟΚ. Πολλοὶ ἐπιμένουν νὰ ἀκολουθοῦν τὸν δρόμο τῆς ἐμπειρίας. Ἀσφαλῶς αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος τῶν σίγουρων διαπιστώσεων, ὅμως σήμερον ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ ραγδαίων καὶ ἱστορικής σημασίας ἐξελίξεων. Συνεπῶς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ περιμένουμε νὰ μᾶς διδάξουν οἱ συνέπειες τῆς ζωῆς. Χρειάζεται προπαντὸς ἡ ἐπιστημονικὴ πρόβλεψη καὶ ὅσο πιὸ σύντομα γίνῃ αὐτό, τόσο καλύτερα θὰ εἶναι γιὰ τὴν χώρα μας.

Ἡ ΕΟΚ σὰ συνασπισμὸς ἀνταγωνιστικῶν οἰκονομιῶν διέπεται ἀπὸ τὸ νόμο τοῦ ἰσχυρότερου. Ὁ συνασπισμὸς δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τῶν πιὸ δυνατῶν μελῶν του καὶ αὐτὰ θὰ καθορίζουν πάντα τὴν ἐξέλιξή του. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τὸ πιὸ ἀδύνατο μέλος τῆς ΕΟΚ, ἡ μόνη ὑπανάπτυκτη χώρα τοῦ συνασπισμοῦ. Εἶναι χώρα, ὅπως δείχνουν ὅλα τὰ ἀντικειμενικὰ στοιχεῖα, ἀγροτική. Ἡ βιομηχανία τῆς εἶναι κατὰ 85% βιομηχανία τροφίμων, εἰδῶν κατανάλωσης καὶ πρώτων ὑλῶν. Ὁ μόνος ἀναπτυγμένος κλάδος τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας εἶναι τὸ διαμετακομιστικὸ καὶ τὸ μεταπρατικὸ ἐμπόριο, δηλαδὴ ἓνας τομέας ποῦ ἔχει ἀμεση σχέση μὲ τὸ διεθνὲς ἐμπόριο.

Ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ λοιπὸν σύνθεση τῆς Ἑλλάδας, δημιουργοῦνται οἱ ἀνησυχίες καὶ τὰ σοβαρότατα προβλήματα γιὰ τὸ μέλλον τῆς μέσα στὸς κόλπους τῆς ΕΟΚ.

Τὸ ἀμείλικτο ἐρώτημα ποὺ προβάλλει εἶναι: ἢ οἰκονομικὰ ὑπανάπτυκτη Ἑλλάδα θὰ μπορέσει νὰ συναγωνισθεῖ τοὺς κολοσσοὺς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης; Καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ὄπαδοι τῆς ΕΟΚ ὁμολογοῦν ὅτι μόνον ἡ ἐκβιομηχάνιση τοῦ τόπου θὰ δημιουργήσῃ συνθήκες πετυχημένης ἀνταγωνιστικότητας μὲ τὰ ἄλλα μέλη τῆς ΕΟΚ. Ἀλλὰ πῶς θὰ γίνῃ ἡ ἐκβιομηχάνιση μέσα στὶς συνθήκες τοῦ ἀνισοῦ σκληροῦ ἀνταγωνισμοῦ; Ὅπως γνωρίζουμε, ἀκόμα καὶ τὰ ἰσχυρότερα βιομηχανικά κράτη τοῦ κόσμου, γιὰ νὰ ἀναπτύξουν τὴ βιομηχανία τοὺς ἀκολούθησαν στὸ παρελθὸν τὸ δρόμο τοῦ προστατευτισμοῦ. Ἡ Ἑλλάδα ἀντίθετα ἀκολουθεῖ τώρα ἕναν ἄλλο δρόμο, τὸ δρόμο τοῦ ἐλεύθερου ἀνταγωνισμοῦ μὲ τοὺς ἰσχυροὺς. Ἀκόμα καὶ τὰ ἀγροτικά μας προϊόντα μένουν χωρὶς ἐγγυήσεις καὶ προστασία. Τὸ πρόβλημα εἶναι ἄλυτο καὶ περιμένει τὴ λύση του.

Ἐκεῖ ποὺ προσφέρει ἡ ΕΟΚ τὴν «προστασία» τῆς, εἶναι ἐκεῖ ποὺ ἀκριβῶς δὲν μᾶς συμφέρει. Μὲ τὶς διακρίσεις ποὺ χρησιμοποιοῦν στὰ μὴ μέλη τῆς, ἀναπόφευκτα μᾶς τοποθετεῖ ἀντιμέτωπος μὲ τὴν πλειοψηφία τοῦ κόσμου, ἐνῶ τὸ ἐμπόριό μας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν ἀνάμεσα σὲ ὅλα τὰ κράτη.

Σὲ ὅλο τὸν κόσμο ἔχει ξεσηκωθεῖ, ὡς γνωστόν, κατακραυγὴ ἐναντὶον τῆς ΕΟΚ. Γιὰ μᾶς ἔχει κάποια ἰδιαίτερη ἀξία ἡ ἀποψη χωρῶν ποὺ ἡ οἰκονομικὴ τους διάρθρωση παρουσιάζει ὁμοιότητες μὲ τὴ δική μας. Καὶ τὰ κράτη αὐτά, εἴτε στὴν Ἀσία, εἴτε στὴν Ἀφρική, εἴτε στὴν Ἀμερικὴ βρίσκονται ἐξεδήλωσαν βίαια τὴν ἀντίθεσή τους. Ἔτσι ὁ Ἰνδονήσιος ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Οὐμαρτζάντι εἶναι τῆς γνώμης ὅτι «ἡ ΕΟΚ ἀποτελεῖ μεγάλο κίνδυνο γιὰ τὶς ὑπανάπτυκτες χῶρες. Ἡ θεωρία ὅτι μὲ τὴ σύνδεση τῶν ὑπανάπτυκτων χωρῶν μὲ τὴν ΕΟΚ, ἐξασφαλίζεται ἡ γρήγορη ἐκβιομηχάνισή τους, εἶναι δόλωμα. Ὁ ἀπώτερος σκοπὸς τῶν ἰσχυρῶν τῆς ΕΟΚ εἶναι νὰ ἐξασφαλίσουν μερικὲς ὑπανάπτυκτες χῶρες ποὺ θὰ τὶς ἔχουν σὰν πηγὲς πρώτων ὑλῶν καὶ σὰν ἀγορὲς γιὰ τὰ βιομηχανικά τους προϊόντα. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἄλλο παρά νεοαποικισμὸς».

Ὁ ὑπουργὸς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορίου τῆς Γκάνα κ. Γκόκα, θεωρεῖ καταστρεπτικὴ τὴ σύνδεση μὲ τὴν ΕΟΚ. «Ἡ χώρα ποὺ θὰ συνδεθεῖ μὲ τὴν ΕΟΚ, λέγει, θὰ χρησιμοποιεῖται πάντοτε σὰν πηγὴ γιὰ πρώτες ὕλες καὶ σὰν ἀγορὰ γιὰ τὰ βιομηχανοποιημένα ἐμπορεύματα. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ὅμως δὲν θὰ μπορέσει νὰ βιομηχανοποιηθεῖ. Μὲ ἄλλα λόγια ἐπιστρέφουμε στὸν παλιὸ γνωστὸ φαῦλο κύκλο τοῦ ἀποικισμοῦ». Ὁ πρόεδρος τῆς Γκάνα Δρ. Νκρούμαχ εἶναι ἀκόμα πιὸ κατηγορηματικὸς. «Σκοπὸς τῆς ΕΟΚ, εἶπε ὁ Νκρούμαχ, εἶναι ἡ ἱκανοποίηση τῆς ἀπληστίας τῶν ἱμπεριαλιστῶν. Ἄν συνταυτίσουμε τὴν τύχη μας μὲ τὴν ΕΟΚ τότε ἡ οἰκονομία τῆς Ἀφρικῆς θὰ ὑποδουλωθεῖ στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη».

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς ΗΑΔ, κ. Καϊσοῦνι μᾶς δηλώνει ὅτι ἡ ΕΟΚ «θὰ δδηγήσει στὸν περιορισμὸ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, πράγμα ποὺ μπορεῖ νὰ ἐπηρεάσει τὰ συμφέροντα τῶν ὑπανάπτυκτων χωρῶν. Ἄν μία χώρα συνδεθεῖ μὲ τὴν ΕΟΚ, αὐτὸ θὰ δημιουργήσῃ ἐμπόδια στὴν προσπάθεια ἐκβιομηχάνισής τῆς, θὰ κάνει πιὸ δύσκολο τὸ πρόβλημα τῶν διακρίσεων γιὰ τὶς ὑπόλοιπες ὑπανάπτυκτες χῶρες καὶ θὰ διαιωνίσει τὴν παλιὰ κατάσταση τῆς ἀποικιοκρατίας».

Ὁ κ. Κορνέϊρο, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἐξέχων βραζιλιανὸς κυβερνητικὸς παράγοντας, ζήτησε, πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες, νὰ ληφθοῦν συλλογικὰ μέτρα ἐναντὶον τῆς ΕΟΚ. Πρὶν ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες τὴν ἴδια ἀπειλὴ ἐπανέλαβε ὁ ὑπουργὸς Ἐμπορίου τῆς Περσίας κ. Τζανχανσαχί. Τέλος οἱ ἀποφάσεις τῆς διάσκεψης τῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Λατινικῆς Ἀμερικῆς, ποὺ ἔγινε στὸ Κάϊρο τὸν περασμένο Ἰούλιο, γυρεύουν νὰ καταργηθοῦν οἱ διακρίσεις καὶ στὸ διεθνὲς ἐμπόριο νὰ ἐπικρατήσουν οἱ ἀρχές τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καὶ τοῦ ἀμοιβαίου ὀφέλους.

Ἀπὸ τὰ παραπάνω βλέπουμε τί σοβαρότατα προβλήματα δημιουργοῦνται γιὰ τὶς σχέσεις τῆς Ἑλλάδας μὲ τὰ κράτη ποὺ ἀποτελοῦν τὴν πλειοψηφία τῆς ἀνθρωπότητας. Πῶς θὰ τὰ ἐπιλύσουμε χωρὶς νὰ ζημιωθεῖ τὸ ἐμπόριό μας; Πῶς θὰ μπορέσουμε νὰ συνεχίσουμε ἀπόσκοπα τὸ ἐμπόριό μας μὲ χῶρες ποὺ εἶναι σὲ θέση νὰ ἀπορροφήσουν μεγάλο μέρος τῶν ἀγροτικῶν μας προϊόντων;

Ἀλλὰ ἡ ΕΟΚ ἔχει τοὺς ἀντιπάλους τῆς ὄχι μόνον στὶς ὑπανάπτυκτες χῶρες, ἀλλὰ καὶ στὴν ἴδια τὴ Δύση. Ἡ σύνδεση τῆς Ἀγγλίας μὲ τὴν Κοινὴ Ἀγορὰ εἶναι πολὺ προβληματικὴ. Ὁ Ἐργατικὸς ἠγέτης Κλημენტ Ἀττλη κάλεσε τὸ Ἐργατικὸ Κόμμα νὰ καταπολεμήσει τὴν προσπάθεια. Τὸ ρεῦμα τῶν ἀντιπάλων τῆς ΕΟΚ στὴν Ἀγγλία εἶναι πολὺ μεγάλο. Οἱ ΗΠΑ ποὺ γιὰ λόγους πολιτικοῦ ὑποστηρίζουν τὴν ΕΟΚ, στὴν πραγματικότητα τὴν βλέπουν μὲ καχυποψία καὶ ἐτοιμάζονται νὰ τὴν καταπολεμήσουν στὸ μέλλον ἴδρυσαν μιὰ νέα παράλληλη μὲ τὴν ΕΟΚ ὀργάνωση, τὴν Ὀργάνωση Οἰκονομικῆς Συνεργασίας (OECD), ποὺ, ὅπως ἀπέδειξε, σκοπὸς τῆς ἔχει τὸν οἰκονομικὸ καὶ πολιτικὸ ἔλεγχο τῶν μελῶν τῆς ΕΟΚ. Ἡ θέση λοιπὸν τῆς Ἑλλάδας καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ γίνεται πιὸ δύσκολη.

Δυστυχῶς τὰ προβλήματα ποὺ ἀνακύπτουν μὲ τὴν πρόσδεσή μας στὴν ΕΟΚ εἶναι τόσο πολλὰ καὶ σοβαρά, ποὺ ὑποχρεωτικὰ μᾶς βάζουν σὲ ἐξ ἴσου σοβαρὲς ἀνησυχίες. Τὸ θέμα αὐτὸ πρέπει νὰ ἀποτελέσει ἀντικείμενο συνεχοῦς, ὑπεύθυνου καὶ ἐξειδικευμένου προβληματισμοῦ.

Παρακάτω παραθέτουμε ὀρισμένους συγκριτικοὺς πίνακες ποὺ δείχνουν σὲ πόσο μειονεκτικὴ θέση βρίσκεται ἡ Ἑλλάδα ἐναντὶ τῶν ἄλλων συνεταίρων τῆς ΕΟΚ.

Ἑλληνικὸ Ἐξωτερικὸ Ἐμπόριο

Α' Ἐξάμηνον 1961 (Σὲ ἀξία ἐπὶ τῆς %)

	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΔΙΑΦΟΡΑ
Ε. Ο. Κ.	40,3	29,6	-10,7
Περ. Στερλ.	12,8	9,4	- 3,4
Υπολ. χώρες			
Ε. Ν. Σ.	10,1	7,1	- 3
Η. Π. Α.	15,9	15,9	0
Σοσιαλ. χώρες	10,4	25,3	+14,9
Λοιπές χώρες	9,8	12,7	+ 2,9

Ὅπως βλέπουμε ἀπὸ τὶς συναλλαγές μας μετὰ τὴν Ε.Ο.Κ. ἡ καμπύλη τῆς σχέσης ἐξαγωγῶν-εἰσαγωγῶν, ἀκολουθεῖ τὴν κατιούσα. Τὸ κακὸ δὲ γίνεται μεγαλύτερο παράλληλα μετὰ τὴν αὐξηση τῆς συμμετοχῆς τῆς ΕΟΚ στὸ ἐξωτερικὸ μας ἔμπόριο.

Α' Ἐξάμηνο 1962 (Σὲ ἀξία ἐπὶ τοῖς %)

	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΔΙΑΦΟΡΑ
Ε. Ο. Κ.	45,5	33,2	-12,3
Περ. Στερλ.	11,9	10,0	- 1,8
Υπολ. χώρες			
Ε. Ν. Σ.	9,4	7,6	- 1,8
Η. Π. Α.	14,8	13,3	- 1,5
Σοσιαλ. χώρες	10,1	24,2	+14,1
Λοιπές χώρες	8,3	11,6	+ 1,8

Ἀπὸ τὰ παραπάνω στοιχεῖα βγαίνει ἐπίσης τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐνεργητικὸ ἔχουμε μόνον ἀπὸ τὶς ἔμπορικὲς μας συναλλαγές μετὰ τὶς σοσιαλιστικὲς χώρες καὶ τὰ κράτη ποὺ δὲν ἀνήκουν στὸ δυτικὸ στρατόπεδο.

(Στοιχεῖα «Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος» 1.11.62)

Ποῦ πωλοῦνται τὰ Ἀγροτικὰ μας προϊόντα (Ἔτος 1960)

Προϊόντα	(ἑκατοστιαία σύνθεση)				
	Ε.Ο.Κ.	Ε.Ν.Σ	ΗΠΑ	Σοσιαλ. χώρες	Λοιπές χώρες
Καπνὸς	41,7	9,6	21,0	21,9	5,8
Βαμβάκι	26,5	3,1	—	39,3	31,1
Σουλτανίνα	36,5	9,5	—	40,9	13,1
Σταφίδα	18,4	75,4	—	3,6	2,6
Σῦκα ξηρὰ	49,0	16,5	12,8	12,6	9,1
Μῆλα	62,9	10,6	—	6,7	19,8
Ροδάκινα	79,7	12,0	—	7,5	0,8
Ἐσπεριδοειδῆ	9,9	5,1	—	71,5	13,5
Σταφύλια	38,1	30,1	—	—	31,8
Ἐλιές	5,2	1,1	16,4	47,6	29,7
Λάδι	75,6	0,3	1,1	2,5	20,5
Οἶνοι	55,3	38,1	4,0	0,1	2,5
Κολοφώνιο	20,7	33,9	—	6,0	39,4
Τερεβινθέλαιο	76,0	—	—	14,3	9,7

(Στοιχεῖα «Οἰκονομικαὶ Ἐξελίξεις» ἀριθ. 7-8. 1961)

Ἡ Ε.Ο.Κ. ὅπως ἀποδεικνύεται ἀποροφᾶ τὸ (15,80)ο τῶν ἐξαγωγῶν μας σὲ ἀγροτικὰ προϊόντα. Ὅμως σὲ βασικὰ εἶδη ὅπως εἶναι τὸ βαμβάκι, ἡ σουλτανίνα, τὰ ἐσπεριδοειδῆ εἶναι τρίτης καὶ τέταρτης σειρᾶς πελάτης. Μετὰ τὴν σύνδεση τῆς Ἑλλάδας στὴν ΕΟΚ δημιουργεῖται τὸ πρόβλημα τῆς τοποθέτησης τοῦ (54,20)ο τῶν ἀγροτικῶν μας ἐξαγωγῶν γενικὰ καὶ ἰδιαίτερα τοῦ μεγαλύτερου μέρους τοῦ βαμβακιοῦ, ἐσπεριδοειδῶν κλπ. Οἱ διακρίσεις τῆς ΕΟΚ στὸ ἐξωτερικὸ ἔμπόριο μετὰ τὰ κράτη-μὴ μέλη τῆς, δημιουργοῦν ἀντικειμενικοὺς κινδύνους γιὰ τὸ ἔμπόριό μας.

Πίνακες που δείχνουν την ανισότητα στην ανταγωνιστικότητα ανάμεσα στην Ελλάδα και τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ο.Κ.

Έκταση και Πληθυσμός

Καλλιεργούμενη έκταση

	Έπιφάνεια (χιλιάδ. τ. χλμ.)	Πληθυσμός (έκατομμ.)	Κάτοικοι ανά τετρ. χλμ.		Είς χιλιάδ. τ. χλμ.	είς % έπιφανείας
Βέλγιο	31	9,2	300	Βέλγιο	18,6	61 ⁰ / ₀
Γαλλία	552	45,5	83	Γαλλία	297	54 ⁰ / ₀
Δ. Γερμανία	248	53,4	215	Δ. Γερμανία	142,3	57 ⁰ / ₀
Ίταλία	301	49,3	164	Ίταλία	209,9	70 ⁰ / ₀
Λουξεμβούργου	3	0,3	121	Λουξεμβούργου	1,4	54 ⁰ / ₀
Όλλανδία	33	11,5	354	Όλλανδία	23,4	72 ⁰ / ₀
Κοινή Άγορά	1,168	169,2	145	Κοινή Άγορά	692,6	59 ⁰ / ₀
Έλλάδα	133	8,3	63	Έλλάδα	36,3	28 ⁰ / ₀

Συνθήκαι κατοικίας

Μέσαι στρεμματικά αποδόσεις

	Κάτοικοι ανά δωμάτ.	Κατοικίαι με τρ. ύδωρ	Κατοικίαι με λουτρόν		(είς χιλιόγραμμα) Σίτος	Άραβόσιτος
Βέλγιο	0,7	48 ⁰ / ₀	7 ⁰ / ₀	Βέλγιο—Λουξεμβούργου	344	456
Γαλλία	1	58 ⁰ / ₀	10 ⁰ / ₀	Γαλλία	228	266
Δ. Γερμανία	1,1	87 ⁰ / ₀	42 ⁰ / ₀	Δυτική Γερμανία	309	287
Ίταλία	1,3	36 ⁰ / ₀	11 ⁰ / ₀	Ίταλία	184	293
Λουξεμβούργου	0,8	91 ⁰ / ₀	17 ⁰ / ₀	Όλλανδία	365	329
Όλλανδία	0,8	90 ⁰ / ₀	30 ⁰ / ₀	Έλλάδα	150	120
Έλλάδα	1,8	12 ⁰ / ₀	3 ⁰ / ₀			

Έθνικόν εισόδημα

Προέλευση έθνικου εισοδήματος

	Άνά κάτοικον (είς δολάρια)		(είς % του συνολικού)	Γεωργία	Βιομηχανία
Βέλγιο	1.260			7,5	48,1
Γαλλία	1.140			12,5	44,2
Δ. Γερμανία	1.108			8	50,8
Ίταλία	577			18,7	42
Λουξεμβούργου	1.230			8,6	52,2
Όλλανδία	890			10,1	42,6
Κοινή Άγορά	960			11,3	46,2
Έλλάδα	320			31	26 *

* Το κατά κεφαλή έτήσιο εισόδημα της Έλλάδας από την βιομηχανία, το 1959 ήταν 61,3 δολάρια, ενώ των άλλων μελών της ΕΟΚ ήταν πέντε περίπου φορές μεγαλύτερο.

Κατανομή εργατικής απασχόλησης

Ηλεκτρική ενέργεια

(είς % της συνολικής)

(κατά κεφαλή ΚWH έτος 1960)

	Γεωργία	Βιομηχανία		
Βέλγιο	12	49	Βέλγιο	2230
Γαλλία	27	35	Γαλλία	1665
Δ. Γερμανία	15	48	Δ. Γερμανία	2270
Ίταλία	30	36	Ίταλία	1360
Λουξεμβούργου	26	39	Έλλάδα	264
Όλλανδία	11	41		
Έλλάδα	56	19		

Αυτοκίνητα (έπιβ.), ραδιόφωνα, τηλέφωνα

(ανά 1000 κατοίκους)

	Αυτοκίνητα			Ραδιόφ.			Τηλέφωνα		
Βέλγιο	86	283	118	Λουξεμβούργου	118	309	114		
Γαλλία	122	241	90	Όλλανδία	74	274	131		
Δ. Γερμανία	82	298	104	Έλλάδα	5	81	23		
Ίταλία	41	175	68						

(Τα στοιχεία πάρθηκαν από τον περιοδικό Τύπο, το Demographic Yearbook UNO Statistical Yearbook UNO και Production Yearbook FAO των έτων 1960—1961).

Ε. Νικητάκος

Τὸ χρονικὸ τοῦ Δικαίου

Ὄταν γίνεται λόγος γιὰ τὸ Δίκαιο καὶ τοὺς Νόμους, ἡ ἐντύπωση ποὺ ἐπικρατεῖ εἶναι ὅτι ἀποτελοῦν νεκροὺς τύπους ἄρθρων μὲ σχολαστικὲς παραγράφους καὶ ἐδάφια. Ἡ ἐντύπωση αὕτη βρῖσκεται μόνον στὸν πολὺ κόσμον τῶν μὴ νομικῶν. Μερικὲς φορές τὴν συναντᾶ κανεὶς καὶ σὲ «ἐπαγγελματίες» νομικοὺς. Γεγονὸς εἶναι πάντως ὅτι ἀδικεῖται μιὰ μεγάλη ἐπιστήμη ἀπὸ τὶς πιὸ ζωντανές. Οἱ νομικὲς σχέσεις ἔχουν ἄμεση σχέση μὲ τοὺς ὄλικους καὶ ἠθικούς δρους ζωῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐκφράζουν γενικὰ τὸν διαφορισμὸ τοὺς μέσα στὸ χῶρον καὶ τὴν ἐποχὴ. Αὕτη ἡ ιδιότητά τους προσδίδει στὸ δίκαιο ἓνα πλατὺ περιεχόμενον πολυσήμαντο ποὺ ἀνάγεται βασικά στὸ πρόβλημα δλων τῶν θεσμῶν καὶ πολιτισμικῶν ἐπιτεύξεων τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου. Τὸ Δίκαιο εἶναι «ζῶσα δύναμις» ποὺ πηγάζει ἀπὸ ἀνάγκες καθαρὰ κοινωνικές. Τοῦτο σημαίνει ὁμως καὶ κάτι ἄλλο. Ὅτι μέσα σὲ μιὰ περιοχὴ κοινωνικῶν σχέσεων ἀνταγωνιστικῶν, τὸ δίκαιο ὡς συντελεστὴς ἀναγκαστικῆς ἰσορροπίας ὑπηρετῆσε καὶ ὑπηρετεῖ πάντοτε τὴν κυρίαρχη κοινωνικὴ τάξη. Εἶναι ἀκριβῶς ἡ θέληση τῆς ὑψωμένης σὲ Νόμο «γενικῆς» ἰσχύος. Μιὰ θέληση «ἀκαταλύτως καὶ αὐταρχικῶς συνδέουσα» κατὰ τὸν R. v. Stammler.

Ἡ προσπάθεια τῶν φιλοσόφων καὶ κοινωνιολόγων τοῦ δικαίου νὰ συγκαλύψουν αὕτη τὴ θεμελιώδη ιδιότητά του, ἐγέννησε ἄπειρες θεωρίες. Ἀλλὰ ὁ κοινωνικὸς ἀποχρωματισμὸς, ἔβλαψε πολὺ. Κυρίως γιὰ τὸ ἀποσυνέδεσε τὸ δίκαιο ἀπὸ τὴ ζωὴ. Κατέβασε τὴν ἐπιστήμη τοῦ Δικαίου σὲ ἀπλή ἐρμηνεία τῶν ἄρθρων καὶ τῶν παραγράφων τῆς «κειμένης» νομοθεσίας. Καὶ ἐξέθεσε τὴν νομικὴ ἐπιστήμη σὲ ἐπιθέσεις δλων ἐκείνων ποὺ τῆς ἀρνήθηκαν ἀκόμη καὶ τὸ χαρακτῆρα τῆς ἐπιστήμης (Ἰούλιος v. Kirchmann: Die Wertlosigkeit der Jurisprudenz als Wissenschaft, 1848). Φυσικά τὸ θέμα τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ χωρέσει σὲ διαστάσεις ἐνὸς ἀπλοῦ σημειώματος. Ἄν «θίγεται» ἐδῶ εἶναι γιὰ τὴν στήλη μας θέλει νὰ κάμει ἐξ ἀρχῆς ἓναν σαφῆ μεθοδολογικὸ καὶ ἰδεολογικὸ διαχωρισμὸ μὲ ὅλες αὐτὲς τὶς ἀντιλήψεις γιὰ τὸ δίκαιο καὶ τὶς νομικὲς σχέσεις. Ἡ κριτικὴ θεώρηση τῆς νομικῆς κίνησης κάθε διμηνίας ποὺ ἐγκαινιάζεται ἀπὸ τὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ μας, θὰ γίνεται ἀκριβῶς στὸ φῶς τῶν ἄμεσων καὶ στενῶν σχέσεων τοῦ δικαίου μὲ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ καὶ ἐξέλιξη. Εἰδικὰ στὸ σημειώμα μας τοῦτο προσφέρεται τὸ χρονικὸ δλοκλήρου τοῦ θέρους (Ἰούνιος 1962 - Ὀκτώβριος 1962).

I. Νομοθετικὴ κίνηση. Ἀπὸ τὰ νομοθετήματα τῆς θερινῆς περιόδου σημειώ-
νουμε τὰ πιὸ σημαντικά:

— Γ. Α. 46294)2923 (Ἔργασίας) τῆς 8)13.6.1962 «περὶ αὐξήσεως τῶν κατωτάτων δρίων μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων, καθορισμοῦ συνδικαλιστικῆς εἰσφορᾶς κλπ. τῶν ἐργατῶν, ἐργατριῶν καὶ μαθητευομένων» (Φ.Ε.Κ. τ. β' 205).

Ἀναφέρεται στὴν Ἐθνικὴ Γενικὴ Συλλογικὴ Σύμβαση Ἔργασίας τῆς 1.6.1962 μὲ τὴν ὁποία προβλέπονται αὐξήσεις 2,5 δραχμῶν! Καὶ ἀναγνωρίζεται στοὺς ἐργοδότες τὸ δικαίωμα νὰ παρακρατοῦν ἀπὸ τὸ ὄρο τῶν Χριστουγέννων καὶ Ν. Ἔτους ½ ἡμερομισθίου ὡς «Συνδικαλιστικὴν Εἰσφορὰν» ὑπὲρ τῆς Γ.Σ.Ε.Ε. καὶ τῶν τμημάτων τῆς, δηλ. καλοῦνται οἱ ἐργαζόμενοι νὰ χρηματοδοτήσουν ἀπὸ τὸ ὑστέρημά τους τὸν κυβερνητικὸ ἐλεγχόμενον συνδικαλισμὸ! Ἀνάλογη καὶ ἡ Γ.Α. 44500)2781 (Ἔργασίας) τῆς 8)13.6.62 ποὺ ἀφορᾶ τοὺς Ἰδιωτικούς Ὑπαλλήλους (Κ. ΝΟΒ [1962] 358 - 359).

— Β.Δ. 388 τῆς 7)23.6.1962 «περὶ ἐπεκτάσεως ὑποχρεώσεως δηλώσεως τῶν ψυχικῶν νόσων» (Φ.Ε.Κ. τ. Α' 93).

Εἶναι ἐξόχως χαρακτηριστικὸ τοῦ ἀγχους τῆς ἐποχῆς μας. Ἐδῶ καθιερώνεται γιὰ τοὺς γιατρούς, τὰ νοσηλευτικὰ ἰδρύματα καὶ τὶς ἰδιωτικὲς ψυχιατρικὲς κλινικὲς «εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου μηνὸς καὶ δι' ἐμπιστευτικῆς ἀναφορᾶς» ἡ δήλωση τῶν περιπτώσεων ψυχικῶν νόσων. Ποῦ φθάσαμε! Νὰ μετροῦμε ὄχι μόνον τὴν «εὐημερία» στὴ χώρα μας ἀλλὰ καὶ τὴν μηνιαία ἀξίωση τῆς τρέλλας!

— Π.Υ.Σ. 61 τῆς 16)25.6.1962 «περὶ ρυθμίσεως θεμάτων ἀφορώντων εἰς τοὺς Ὑπομηχανικούς καὶ Ἔργοδηγούς» (Φ.Ε.Κ. τ. Α' 95).

Σχετική με την γνωστή πανελληνίως δραματική πάλη των υπομηχανικών.
— Ν.Δ. 4230 της 4)4.7.1962 «περί διοικήσεως της Δημοσίας Έπιχειρήσεως Ήλεκτρι-
σμοῦ» (Φ.Ε.Κ. τ. Α' 98).

Σχετική με τὸ σκάνδαλο τῆς Διοικήσεως τῆς Δ.Ε.Η.

— Π.Υ.Σ. 73 της 22 - 6)5.7.1962 «περί παροχῆς ἐπιδόματος ἐξόδων κινήσεως εἰς τοὺς Δικαστικούς λειτουργοὺς κλπ.» (Φ.Ε.Κ. τ. Α' 99).

Πρόκειται γιὰ τὸ περίφημο «ἐπίδομα Φλώρου», ὅπως ὀνομάστηκε ἀπὸ τὴν περίπτωση τῆς γνωστῆς διώξεως τοῦ Ἀρεοπαγίτου κ. Α. Φλώρου Προέδρου τῆς «Ἐνώσεως Ἑλλήνων Δικαστῶν καὶ Εἰσαγγελέων» ποὺ υπερασπίστηκε θαρραλέα τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλληνικῆς Δικαιοσύνης. Ἀπετέλεσε τὸ κυβερνητικὸ ἀντάλλαγμα γιὰ τὴν κατάλυση τῆς συνδικαλιστικῆς ἐλευθερίας τῶν δικαστῶν!

— Ν.Δ. 4238)18 - 25.7.62 «περί κυρίσεως τοῦ Κώδικος Ὀδικῆς Κυκλοφορίας». Ἐνα νομοθέτημα ποὺ δὲν προσφέρει τὴν ριζικὴ λύση στὸ ἐπιτακτικὸ πρόβλημα γιὰ μιὰ ἐνιαία καὶ καθολικὴ ρύθμιση ὁλῶν τῶν σχετικῶν μετὰ τὸ αὐτοκίνητο γενικὰ ζητημάτων (κυκλοφορία, τίτλοι κυριότητος, οἰκονομικὴ ἐκμετάλλευση, μητρώον, φορολογία, ἀσφάλιση, ἐργατικὲς σχέσεις κλπ.). Τὰ κενὰ στὴ νομοθεσία τοῦ αὐτοκινήτου παραμένουν. Καὶ οἱ ἀμφισβητήσεις. Καὶ ἡ πολυνομία. Καὶ ἡ σύγχυση ἐξαιτίας τοῦ πνεύματος προχειρότητος καὶ πειραματισμοῦ ποὺ ἐπικρατεῖ (βλ. Δήμου Ν. Μέξη: Τὸ Δίκαιον τῶν αὐτοκινήτων [1962] 5, 19 ἐπ. Καὶ ἄρθρο στὸ «Νομικὸν Βῆμα»: Τινὰ περὶ τῆς κυριότητος ἐπὶ τῶν αὐτοκινήτων μετὰ τὸν ν. 2367)1953 [NOB 1955] σ. 502). Ἐνα νομοθέτημα ἐπίσης ποὺ θὰ ἰσχύει μετὰ ἐξ (6) μῆνες καὶ θὰ μπορεῖ νὰ ἀνασταλεῖ ἢ ἐφαρμογὴ του «ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει» ἄλλους τόσους (ἄρθρ. 121 κ.ο.κ.)! Ὅσο ποὺ περιέχει καὶ σημαντικὲς διατάξεις, ὅπως λ.χ. τὶς σχετικὲς μετὰ τὴν ἀφαίρεση ἀδείας ἱκανότητος ὁδηγοῦ, τὸ εἰδικὸ σῆμα ἀναγνώρισης τῶν νέων ὁδηγῶν, τὴν χρῆση οἰνοπνεύματος, τὶς ὑποχρεώσεις τῶν πεζῶν, τὸ τεκμήριο ὑπαιτιότητος τοῦ «τρίτου ζημιωθέντος» κλπ. (βλ. Δήμου Ν. Μέξη: Τὸ Δίκαιον τῶν αὐτοκινήτων [1962] προσθήκη § 41 σ. 428).

— Ν.Δ. 4237 της 4)9.8.1962 «περί τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Ν. 2190)1920 «περὶ Ἀνωνύμων Ἑταιριῶν» καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων» (Α' 123). Μιὰ ἀκόμη προσπάθεια γιὰ τὴν ἐνίσχυση καὶ ἐξυπηρέτηση τοῦ κεφαλαίου.

Στὴ νομοθετικὴ κίνηση τῆς περιόδου ποὺ ἀναφέρεται τὸ Σημείωμά μας περιλαμβάνονται καὶ δύο ἄλλα σπουδαῖα νομοθετήματα — οἱ νόμοι περὶ «Μέτρων ἀσφαλείας» καὶ περὶ «Φορολογίας». Ἡ κριτικὴ τους ἐπισκόπηση προϋποθέτει χῶρο. Ἀναβάλλεται ἔτσι γιὰ τὸ ἐπόμενο Σημείωμά μας.

II. Νομολογιακὴ κίνηση: Ἀπὸ τὴν πρακτικὴ τῶν Δικαστηρίων ἰδιαίτερος ἀξιωματικὸς περιστατικὸς προσφέρει ἡ ὑπ' ἀριθμ. 1975)1962 ἀπόφαση τοῦ Πρωτοδικείου Πειραιῶς. Κατὰ τὴν ἀπόφαση «αἱ ἐγγραφοὶ προτάσεις τῆς ἐναγομένης, συντεταγμέναι, καθ' ἃ ἐξ αὐτῶν δείκνυνται, οὐχί εἰς τὴν ἐπίσημον τοῦ Κράτους γλῶσσαν, ἀλλὰ εἰς τὴν δημοτικὴν δὲν δύνανται νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ὡς ἄκυροι καὶ δεόν νὰ δικασθῇ ἐρήμην ἢ ἐναγομένη...». Καὶ «ἐπίσημη γλῶσσα τοῦ Κράτους» εἶναι σύμφωνα μετὰ τὴν διάταξη τοῦ ἄρθρ. 107 τοῦ Συντάγματος ἐκείνη «εἰς τὴν ὁποῖαν συντάσσονται τὸ Πόλιτευμα καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Νομοθεσίας τὰ κείμενα» δηλ. ἡ καθαρεύουσα! Μετὰ τὴν ἀπόφαση συνδέουν τὰ ὀνόματά τους ὁ Πρόεδρος Πρωτοδικῶν κ. Παν. Βουγᾶς καὶ ὁ Εἰσαγγετῆς - Πρωτοδίκης κ. Ἀριστ. Ροδόπουλος (Νομικὸν Βῆμα 10 [1962] 1009). Πρὶν 60 χρόνια τὸ 1901 ἕνας ἄλλος δικαστῆς — ὁ Ξενοφῶν Στελλάκης εἶχε τὴν τόλμη καὶ ἔγραψε στὴ δημοτικὴ γλῶσσα μιὰ δλόκληρη ἀπόφαση σὲ ὑπόθεση διατροφῆς (Γιάννη Ψυχάρη: Ρόδα καὶ Μῆλα τ. Δ' [1907] 48· Γιάννη Κορδάτου: Ἱστορία τοῦ γλωσσικοῦ μας ζητήματος, 1956 σ. 135, 233 - 234). Καὶ τότε ἰσχυρὴ ἀνάλογη διάταξη στὸ Σύνταγμα τοῦ 1864 - 1911. Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα μάλιστα ἦταν τότε σὲ μεγάλη δξύτητα. Ἀλλὰ ὁ δημοτικιστῆς δικαστῆς εἶχε τὸ θάρρος νὰ ἔλθει ἀντιμέτωπος μετὰ τὸν ἴδιο τὸν Εἰσαγγελέα τοῦ Ἀρείου Πάγου Δ. Τιζιθανόπουλο («Ἀκρόπολις» φ. 28.2.1901 καὶ «Σκρίπ» φ. 18.2.1901) ποὺ ζήτησε τὴν ἄμεση τιμωρία του. Θὰ περίμενε κανεὶς μέσα στὶς τέσσερις γενεὲς Ἑλλήνων ποὺ πέρασαν ἀπὸ τότε, τὰ πνεύματα καὶ οἱ καιροὶ νὰ ἔχουν ἀλλάξει πρὸς τὸ καλύτερο. Ἡ ἀπόφαση ὅμως αὐτὴ ποὺ ἔρχεται νὰ ἀποκλείσει ἀπὸ τὰ δικόγραφα τὴν μητρικὴ μας γλῶσσα ἀποτελεῖ θλιβερὴ διάψευση. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ἀκόμη πὼς τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας ἀπασχόλησε καὶ τὴν νομολογία τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας στὴν περίπτωση τοῦ καθηγητοῦ Ἰω. Κακριδῆ ποὺ γιὰ τὴ διδασκαλία του καὶ τὴ συγγραφὴ του μετὰ «καινοφανῆς» ὀρθογραφικὸ καὶ τονικὸ σύστημα, τιμωρήθηκε πειθαρχικῶς καὶ προσέφυγε στὸ Σ. Τ. Ἐπικρατείας (Σχόλια τοῦ Θ. Τσάτσου στὴν 355)43 ἀπόφαση Σ.Τ.Ε. [Ἐφημ. Ἑλλήνων Νομικῶν I 211]). Ἀλλὰ ὅπως σωστὰ παρατήρηε καὶ ὁ δικηγόρος κ. Κ. Ι. Παπαδημητρίου σὲ σχόλιό του σχετικὸ μετὰ τὴν ἀπόφαση τοῦ Πρωτοδικείου Πειραιῶς (NOB 10. 1009 - 1010) γιὰ πρώτη φορὰ τὸ ζήτημα τοῦτο θίγεται στὴ νομολογία τῶν δικαστηρίων μας μετὰ τὴν πιὸ πάνω ἐννοια καὶ ἔκταση. Ὅπως καὶ νᾶχει τὸ πράγμα, ἀπὸ ἀποψη οὐσίας νομίζουμε πὼς ἡ λύση — ἡ *stricto sensu* νομικὴ λύση — θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἄλλη. Ὅχι μόνον γιὰ τὴν καὶ οἱ νομοδιδάσκαλοι τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας Οἰκονομίδης - Λι-

βαδᾶς (Πολ. Δικ. § 79 σημ. 4 ἔκδ. 1924) γράφουν ὅτι στὰ δικόγραφα πρέπει νὰ γίνεται χρῆση τῆς «ἐ γ χ ω ρ ῖ ο υ ἐ λ λ η ν ι κ ῆ ς γ λ ῶ σ σ η ς», ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἔννοια τοῦ ἀρθροῦ 107 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος 1952 εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὴ. Ὅταν τὸ ἀρθρο 107 ἐπιτάσσει ὡς ἐπίσημη γλῶσσα τοῦ Κράτους ἐκείνη στὴν ὁποία συντάσσονται τὸ πολίτευμα καὶ ἡ ἐλληνικὴ νομοθεσία, ἀπλῶς ἀναφέρεται στὴν ἐ λ λ η ν ι κ ῆ γ λ ῶ σ σ α γ ε ν ι κ ᾶ χ ω ρ ῖ ς δ ι ᾶ κ ρ ι σ η μ ε τ α ξ ῦ δ η μ ο τ ι κ ῆ ς καὶ κ α θ α ρ ε ὕ ο υ ς α ς. Στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν μειονότητες λ.χ. Τουρκικὴ καθὼς καὶ σλαβόφωνοι ἢ ἀλβανόφωνοι πληθυσμοί. Μὲ τὴν διάταξη τοῦ ἀρθροῦ 107 ἀποκλείονται οἱ ξένης αὐτῆς γλῶσσας. Τίποτε περισσότερο. Ἡ δικαστικὴ κρίση τοῦ Πρωτοδικείου Πειραιῶς χωρὶς ἄλλο ἔχει μὲ τὸ μέρος τῆς ἓνα πελώριο νομικὸ σφάλμα μὲ πολὺ σοβαρὰ συνέπειες. Γιατὶ δὲν ἔχει σημασία αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ἀντικείμενο τῆς δίκης ποὺ χάθηκε μὲ τὴν αἰτιολογία τῆς «ἀνεπίσημης» γλῶσσας. Ἄλλωστε τοῦτο διορθώνεται μὲ εὐκολο καὶ ἀπλὸ τρόπο. Γιὰ τὸν κοινωνικὸ ἄνθρωπο οἱ δίκαιες δὲν εἶναι μόνο ζήτημα συμφέροντος. Εἶναι κυρίως, ὅπως ἐδίδαξε κι' ὁ πολὺς R. v. Jhering: ζήτημα χ α ρ α κ τ ῆ ρ ο ς — ὑ π ε ρ ᾶ σ π ι σ η ἢ ἐ γ κ α τ ᾶ λ ε ι ψ η τ ῆ ς π ρ ο σ ω π ι κ ὴ τ η τ ο ς. Καὶ στοιχεῖο τῆς προσωπικότητός μας θεμελιώδες εἶναι ἡ μητρικὴ μας, ἡ δημοτικὴ γλῶσσα. Ἀξίζει ὥστε νὰ περιφρουρηθεῖ. Ἄς μὴ ξεχνοῦμε ὅτι ἡ ἐπίλυση μιᾶς «ἐνδίκου» διαφορᾶς εἶναι ὑπέρτατο καθήκον πρὸς τὴν κοινωνία. Ἡ ὀρθὴ ἐκπλήρωση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὴν π ρ α γ μ ᾶ τ ω σ η τ ο ῦ Δ ι κ α ῖ ο υ ποὺ ἐ ν σ α ρ κ ῶ ν ε ι καὶ μ ἔ σ ω τ ῶ ν ἐ π ι τ α γ ῶ ν τ ο υ π ρ ο σ τ α τ ε ὕ ε ι τ ῆ ν ὠ φ ἑ λ ι μ ῆ δ ρ α σ τ η ρ ι ὄ τ η τ α τ ο ῦ λ α ο ῦ.

III. Ἐπιστημονικὴ κίνηση καὶ βιβλιογραφικὸ Δελτίο.
 Στὴν ἐπιστημονικὴ κίνηση ἰδιαιτέρη θέση κατέχει ἡ ἀπόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν γιὰ τὸ νομοσχέδιο «περὶ ρυθμίσεως θεμάτων ἀφορώντων τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας (NOB [1962] σ. 753 - 755). Ἐπίσης τὸ Η' Συνέδριο τῶν Δικηγορικῶν Συλλόγων τῆς χώρας μας ποὺ συνήλθε στὴ Λάρισα τὴν 24.6.1962. Κεντρικὸ θέμα τους: ἡ προσπάθεια τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν ἐλευθέρων δημοκρατικῶν μας θεσμῶν. Ὅσο γιὰ τὸ βιβλιογραφικὸ δελτίο εἶναι μᾶλλον πτωχὸ λόγω τῆς ἐποχῆς. Μὲ βιβλιοκρισίαις ἔγινε ἡ παρουσίαση παλαιότερων ἐργασιῶν ὅπως λ.χ.

— Philip S. James: *General Principles of the Law of Torts* (Betterworth), London 1959.

— Παναγιώτου Ι. Παναγιωτάκου: Σύστημα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἰσχὺν αὐτοῦ, Τόμ. Γ' — «Τὸ Ποινικὸν Δίκαιον τῆς Ἑκκλησίας» Ἀθῆναι 1962.

— Χρήστου Σγουρίτσα: Συνταγματικὸν Δίκαιον, Τομ. Α' ἔκδ. Β' (Ἀθῆναι) 1962.

— Ἀλκη Ἀπ. Ἀργυριάδου: *Die Frachtversicherung*, Δρυσοργον (1961) στὸν 28ο Τόμο τῶν *Übersee — Studien Handels — Schifffahrts — und Versicherungsrecht* τῶν καθηγητῶν H. Möller καὶ H. Wüdingen.

Ἐκυκλοφόρησαν δὲ οἱ ἐργασίες:

— Ἡλ. Γ. Καμπίτση: Διοικητικὴ Δικονομία, Ἀθῆναι 1962.

— Ἀνδρ. Ι. Πατσουράκου: Ἡ κατ' ὁρόφους ἢ μέρη αὐτῶν ἰδιοκτησία, Ἀθῆναι 1962.

— Φωκ. Ἐπ. Κόκκινου: Ἐλεύθερα Νομικὰ θέματα, «Δίφρος» 1962.

— Ἀγνής Ο. Ρουσοπούλου: Οἱ ἀγῶνες διὰ τὴν τοπικὴν αὐτοδιοίκησιν εἶναι ἀγῶνες διὰ τὴν δημοκρατίαν. Διάλεξη στὴν ἑταιρεία διοικ. μελετῶν (17.4.1962).

— Σταμ. Δ. Ἀμερικάνου: Διαρκὴ Ἐβρετήρια Νομολογίας καὶ Νομοθεσίας. Τόμ. Α'—Β' (1960 - 1961).

— Κ. Ν. Ρόκα: Τὸ Δίκαιον τῶν ἀξιογράφων, Ἀθῆναι 1962.

— Γ. Σ. Κώνστα: Λεξικὸν Νομικῆς, Τόμ. 6ος τεύχη Ε' καὶ ΣΤ'.

— Ἐμμ. Ι. Ρούκουνα: Ἡ Ἑυρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης καὶ ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετ' αὐτῆς, Ἀθῆναι 1962.

— Χρ. Π. Γιώτη: Ἐγκληματικότητα καὶ Ποινικὰ Δικαστήρια, Ἀθῆναι 1962.

— Θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς Σοβιετικῆς Ποινικῆς Νομοθεσίας, τοῦ Ὄργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων, τῆς Ποινικῆς Δικονομίας. Ἐπιμέλεια Ν. Σπ. Παξιμαδά. Πρόλογος Ἡλία Φ. Ἡλιοῦ, Ἀθῆναι 1962.

— Gustav Radbruch: Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἐπιστήμην τοῦ Δικαίου. Μετάφρασις Νικ. Ταζεδάκη, Ἀθῆναι 1962.

— Δήμου Ν. Μέξη: Τὸ Δίκαιον τῶν Αὐτοκινήτων, Ἀθῆναι 1962.

Δῆμος Ν. Μέξης

Τὸ φορολογικὸ νομοσχέδιο καὶ ὁ τεχνικὸς κόσμος τῆς Χώρας

Δίνουμε παρακάτω τὸ σύνολο σχεδὸν τῆς εἰσηγήσεως τοῦ Συλλόγου Ἀρχιτεκτόνων Δημ. Ἀνωτάτων Σχολῶν ἢ ὁποῖα ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου κ. Κ. ΜΠΙΤΣΙΟΥ, κατὰ τὴν πανοικοδομικὴ συγκέντρωση.

Ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, ἀγαπητοὶ συνεργάται, Συγκινημένος ἀπὸ τὴν προθυμίαν σας νὰ παραστήτε στὴν σημερινὴν συγκέντρωσίν μας καὶ μὲ τὴν καρδιά θλιμμένη γιατί ἡ τύχη μὲ ὄρισε νὰ σᾶς ἀναγγεῖλω τὴν καταστροφὴν ποὺ μᾶς ἀπειλεῖ ὄλους ἀνεξαιρέτως καὶ ἄμεσα καὶ ὀλοκληρωτικὰ τριακόσιες χιλιάδες ἐργαζομένων ἐργατοτεχνιτῶν, ὑπαλλήλων καὶ μηχανικῶν, ἀρχίζω νὰ σᾶς ἐκθέτω τὸ θέμα ποὺ μᾶς ἀνάγκασε ὄλους νὰ συγκεντρωθοῦμε ἐδῶ σήμερα.

Ξέρομε, κύριοι, ὅτι συζητεῖται ἤδη στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξουσιοδοτήσεως ἓνα νομοσχέδιο μὲ τὸν ἀθῶο τίτλο «Περὶ τροποιοῦσεως καὶ συμπληρώσεως φορολογικῶν τινῶν διατάξεων», γιὰ τὸ ὁποῖον ἐλέχθη στὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ ὅτι θὰ φέρη ἀνακούφιση στὶς ἀπορῶτερες τάξεις καὶ μείωση τῆς φοροδιαφυγῆς. Ὅπως ἐν τούτοις θὰ ἀποδείξουμε, ὄχι μόνον δὲν γίνεται μείωσις τῆς φορολογίας διὰ τοὺς πτωχοτέρους, ἀλλὰ καὶ ὁ συνταξιούχος τῶν πεντακοσίων δραχμῶν τὸν μῆνα καὶ ἡ ἀπροστάτευτη χήρα καὶ τὰ ὄρφανὰ καὶ ὁ ἄνεργος καὶ ἄρρωστος ἐργάτης καὶ ἐπαγγελματίας, ἀρκεῖ νὰ μένη σ' ἓνα σπιτάκι δύο ἕως τριῶν δωματίων, γιὰ νὰ φορολογηθῇ βαρύτερα, μερικὲς φορὲς δέ, δὲν θὰ φτάσῃ ὀλόκληρη ἢ σύνταξή του γιὰ νὰ πληρώσῃ τὸ φόρο ποὺ θὰ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ κατοικήσῃ στὸ σπιτάκι του.

Μὲ τὴν ἐφαρμογὴ ὀρισμένων διατάξεων τοῦ ὑπ' ὄψει Νομοσχεδίου, παύει πλέον κατ' οὐσίαν νὰ ὑπάρχη κάθε δυνατότης ἐκτελέσεως οἰκοδομικῶν ἔργων. Πρῶτον, διότι τὸ κόστος τῶν σπιτιῶν θὰ φθάσῃ σὲ τέτοια δυσθεώρητα ὕψη, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχη πιά Ἑλλήν ἱκανὸς νὰ ἀγοράσῃ σπίτι, ἐκτὸς ἐλαχίστων Κροίσων τοῦ χρήματος καὶ δεύτερον, διότι εἶναι τόσο τρομακτικὲς οἱ δυσκολίες ποὺ ἐπιβάλλονται στοὺς κατασκευαστὰς, μηχανικούς, ἐργολάβους καὶ ἐπιχειρηματίες καὶ τόσο τρομακτικὲς οἱ ποινὲς ποὺ ἐπιβάλλονται εἰς αὐτούς, ὥστε κανεὶς νὰ μὴν τολμήσῃ πιά νὰ ἀσχοληθῇ μὲ κατασκευὴ διαμερισμάτων.

***

Τώρα θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε, πρὶν κάνω τὴν ἀνάπτυξη τῶν καταστροφικῶν συνεπειῶν τοῦ νομοσχεδίου γιὰ ὄλους ἐμᾶς καὶ τὸ Ἔθνος, νὰ πῶ μερικὰ γιὰ τὴ σημασία ποὺ ἔχει ἡ οἰκοδομικὴ δραστηριότης στὴν εὐημερία τοῦ τόπου.

Ἀδίστακτα, κύριοι σύεδροι, μπορεῖ κανεὶς νὰ διακηρύξῃ, ὅτι ἂν κάποια στοιχειώδης ἀνάπτυξις παρουσιάζεται στὴ χώρα μας τὰ τελευταῖα χρόνια, αὐτὴ σὲ μεγάλο, σὲ ἀφάνταστα μεγάλο βαθμὸ, ὀφείλεται στὴν οἰκο-

δομικὴ βιομηχανία καὶ στοὺς Ἑλληνας κατασκευαστὰς, ἀπὸ τὸν ἐργάτην μέχρι τὸν ἐπιστήμονα. Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία οἰκοδομῶν καὶ τεχνικῶν ἔργων, μόνη, ἀβοήθητη καὶ ὑπὸ τὴν συνεχῆ ἀντίθεσιν τοῦ κράτους, εἶναι ἡ μόνη στὸν τόπο μας ποὺ οὔτε ἐπιδοτήθηκε ἀπὸ τὸ κράτος, οὔτε φορολογικὲς ἀπαλλαγὲς ἔλαβε ἢ ἐζήτησε, ποὺ δὲν ἐδημιούργησε παγωμένες πιστώσεις, οὔτε χρωστὰ ἀμύθητα ποσὰ εἰς τὸ δημόσιον καὶ τοὺς δημοσίους ἀσφαλιστικούς ὀργανισμούς, ὅπως πολλὲς ἄλλες βιομηχανίες.

Ὁ κλάδος μας εἶναι ὁ μόνος κλάδος ποὺ μόλις τέλειωσε ὁ πόλεμος, ἐπῆρε χιλιάδες ἀπελπισμένων καὶ ἀνέργων ἐργατῶν καὶ τοὺς ἀπασχόλησε γιὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ τόπου καὶ μάλιστα τοὺς ἀπασχόλησε ὄχι μὲ ἀμοιβὲς πείνης, ἀλλὰ μὲ ἀμοιβὲς ἀνάλογα μὲ τὴν πτώχεια τοῦ τόπου μας ἀξιόλογες καὶ ἐπιτρέπουσες στὸν ἐργαζόμενον μιὰ στοιχειωδῶς ἀξιοπρεπῆ διαβίωσιν. Σήμερα, ἐπάνω ἀπὸ 200.000 ἐργατοτεχνίτες ἐργάζονται στὴ βιομηχανία αὐτὴ καὶ μὲ μεροκάματο ὄχι 40, 50 ἢ 60 δραχμῶν ποὺ πληρώνουν ἄλλες βιομηχανίες, ἀλλὰ μὲ μεροκάματο 100, 150, ἀκόμη καὶ 180 δραχμῶν. Ἄν σ' αὐτὰ προσθέσομε καὶ τὰς ἐπιβαρύνσεις ΙΚΑ καὶ ΤΕΓΑ, τὶς ὁποῖες κατ' ἀποκλειστικότητα καταβάλλουν οἱ ἐργοδότες, τότε τὸ μεροκάματο ἀνέρχεται σὲ 130 ἕως 230 δραχμὲς, δηλαδὴ σχεδὸν στὰ εὐρωπαϊκὰ ἐπίπεδα.

Ἀκόμη, ἐπάνω ἀπὸ 100.000 ἐργατοτεχνίτες καὶ ὑπάλληλοι ἐργάζονται στὶς βιομηχανίες ποὺ ἐξαρτῶνται καὶ ἀποζοῦν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὶς τεχνικὲς κατασκευές. Ἄν τώρα λογαριάσωμε πῶς καθένας ἀπὸ τοὺς παραπάνω συντηρεῖ μιὰ οἰκογένεια 3 - 4 ἀτόμων καὶ τοὺς τρίτους ποὺ ἀποζοῦν ἀπὸ αὐτούς, ἀπὸ τὸ μπακάλη μέχρι τὸν ἔμπορο ὑφασμάτων καὶ ἀπὸ τὸν περιπτεριούχο μέχρι τὸ λεωφορειούχο ποὺ τοὺς μεταφέρει στὴ δουλειά, ἀκόμη καὶ μέχρι τὸ γεωργὸ τοῦ ὁποῖου τὰ προϊόντα καταναλίσκουν οἱ ἐργαζόμενοι καὶ οἱ οἰκογένειές τους, ἀδίαστα θὰ διαπιστώσομε ὅτι τουλάχιστον 1.200.000 ψυχὲς ζοῦν ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὴν οἰκοδομικὴ δραστηριότητα.

***

Ἀλλὰ ἄς ἔλθουμε σὲ κάτι πολὺ σημαντικώτερο. Μιλοῦμε ὄλοι γιὰ ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας σὰ μιὰ ἐπείγουσα ἀνάγκη, ὅπως πραγματικὰ εἶναι. Λοιπὸν κύριοι, ἂν ἔχουμε σήμερα ἐκτὸς τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος καὶ κάποιες ἄλλες ἀκόμη βιομηχανίες τῆς προκοπῆς στὸν τόπο μας, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς λίγες κρατικὲς οἱ ὁποῖες πρὸς τὸ παρὸν εἶναι κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος ἢ δασμοβίωτες ἢ

έπιδοτούμενες από τον προϋπολογισμό, ή ζημιογόνες όπως λ.χ. ή βιομηχανία ζαχαρώδους, όλες αυτές ή άλλες βιομηχανίες του τόπου έγεννήθησαν ή ήνδρώθησαν χάρις στο γιαπί.

“Αν έχουμε σήμερα θαυμάσιες και αξιοζήλευτες μεταλλουργίες σιδηρομπετόν και λαμαρινών, θαυμάσιες τσιμεντοβιομηχανίες, ύαλουργεία, εργοστάσια ήλεκτρικών συσκευών από ψυγείο μέχρι κουζίνα, θερμοσίφωνα και ήλεκτρικό διακόπτη, εργοστάσια οικοσκευής και ξυλουργεία, λατομεία και μηχανικό έξοπλισμό, όλα αυτά στηρίχθηκαν, έπιδοτήθηκαν κατά μυρίους τρόπους και ήνδρώθησαν από το γιαπί. “Ακόμη και οι έξαγωγικές τους ικανότητες ενισχύονται, έπειδή έπιδοτούνται από το Έλληνικό γιαπί.

**

Θέλετε τώρα να ξέρετε τί προσφέρει αυτός ο κόσμος και οι Έλληνες πολίται που με άπειρες στερήσεις προσπαθούν να αποκτήσουν στέγη, στο Δημόσιο Προϋπολογισμό και στους διάφορους κρατικούς και ήμικρατικούς οργανισμούς; “Ακούστε το:

Σε 6 περίπου δισεκατομμύρια δρχ. ύπολογίζεται ή έτησία κίνηση της άμέσου κατασκευαστικής δραστηριότητας των Έλλήνων Τεχνικών. Κατά τους μετριωτέρους ύπολογισμούς, άμέσως με την πρώτη πώληση ενός διαμερίσματος, το 45% της αξίας περιέρχεται εις τον δημόσιον προϋπολογισμόν και τους διάφορους ήμικρατικούς οργανισμούς Ι.Κ.Α. κλπ., δηλαδή ούσιαστικά εις το Δημόσιον, διότι ή κοινωνική πρόνοια έστω και αν άσκειται από ήμικρατικούς οργανισμούς δεν παύει κατ’ ούσίαν να είναι έργον του κράτους και ή ύπερ αυτής φορολογία κρατική.

Και δεν είναι μόνον τα ποσά του φόρου μεταβιβάσεως ή έκδόσεως άδειών και φόρων μηχανικών που περιέρχονται στο δημόσιο προϋπολογισμό από την οικοδομική κίνηση. Είναι επίσης πολλά, πάρα πολλά και τεράστια, άλλα ποσά που φαίνονται σαν έξσοδα άλλων κονδυλίων του προϋπολογισμού, που προέρχονται εν τούτοις από την οικοδομική δραστηριότητα και που θα μηδενιστούν όταν αύτη διακοπή.

“Ωστε, δύο δισεκατομμύρια έπτακόσια έκατομμύρια περιέρχονται εις το κράτος και τους οργανισμούς του από την οικοδομική δραστηριότητα. “Απλούστερα, όταν ένας Έλληνας πολίτης αγοράζει σήμερα ένα σπιτάκι αξίας 100.000 δρχ., την στιγμήν εκείνη έχει πληρώσει 45.000 δρχ. φόρους και εισφορές και μόνον 55.000 δρχ. για έργατικά, ύλικά, άμοιβές, κλπ.

“Αφού λοιπόν από την οικοδομική δραστηριότητα ζούν τουλάχιστον 1.200.000 ψυχές, αφού το κράτος και οι οργανισμοί του εισπράττουν τέτοια ποσά και έξασφαλίζουν σχεδόν μόνον απ’ αύτην τα χρήματα για τα κρατικά έργα άνασυγκροτήσεως, αφού έχουμε ήδη 200.000 πλήρως άνέργους Έλληνας οι όποιοι συνεχώς αύξάνουν, αφού τεράστιο

άλλο ποσοστό του Έλληνικού λαού ύποαπασχολείται και το χειρότερο, αφού 50.000 έως 60.000 άδέλφια μας έγκαταλείπουν τα σπίτια και τις οικογένειές των (και το ρεύμα συνεχώς αύξάνει) και μεταναστεύουν για να βγάλουν ένα κομμάτι ψωμί, πώς είναι δυνατόν να δρέθηκε άρμόδιος που και να σκέφτηκε άκόμη να σταματήσει ή να περιορίση ή και να φέρη έστω κάποιες δυσκολίες στην ανάπτυξη και στη διατήρηση μιās στρωμένης βιοποριστικής άπασχολήσεως τόσων έκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων;

**

Θα σάς άπαντήσω εις αυτό. “Υπήρξαν δυστυχώς και ύπάρχουν σύμβουλοι της Κυβερνήσεως που από έτών με έπιμονή εισηγούνται ότι ο περιορισμός της οικοδομικής κινήσεως θα άναγκάση τον λαόν να καταθέση τα χρήματά του στις τράπεζες. “Από εκεί τα χρήματα του λαού θα χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση και την επέκταση των ύπαρχουσών βιομηχανιών και τη δημιουργία νέων, θα προωθηθή συνεπώς ή έκβιομηχάνιση της χώρας. Θα άποδείξωμεν ότι άκόμα και ως θεωρία ή άποψις αύτη είναι έσφαλμένη:

Πρώτον: “Οταν εις έκάστην άγοράν το ήμισυ σχεδόν της αξίας της περιέρχεται ως προείπομεν εις το κράτος και τους οργανισμούς του ύπό μορφήν φόρων και εισφορών και το Κράτος δύναται να το διαθέση κατά βούλησιν, άκόμη και δια χρηματοδότησιν βιομηχανιών, τότε ποίος ο λόγος να άναγκασθή ο λαός να καταθέση εις τας Τραπεζας και το χρήμα να γίνεται δαπανηρότερον έξ έπιβαρύνσεως τόκων και τραπεζιτικών δαπανών;

Δεύτερον: Δια την έκβιομηχάνισιν απαιτούνται: ή ύπαρξις άνεκμεταλλεύτων πλουτοπαραγωγικών πηγών, ή ύπαρξις άργούντος εργατικού δυναμικού και ή ύπαρξις κεφαλαίων. “Ως προς την ύπαρξιν κεφαλαίων, αι καταθέσεις εις τας Τραπεζας ύπερβαίνουν τα 22 δισεκατομμύρια δραχμών, μέρος των όποιών παραμένει άζήτητον και άνεκμετάλλευτον. “Ακόμη, σημαντικής δυνατότητας έξευρέσεως δανείου συναλλάγματος δι’ άγοράν κεφαλαιουχικών αγαθών έχει ή ιδιωτική έπιχείρησις, μη δυναμένης όμως να ύλοποιηθούν δια λόγους έκφεύγοντας των όρίων της παρούσης όμιλίας.

“Αλλά ως έξετάσωμεν τί έπιζητούμεν δια της έκβιομηχανίσεως. Προφανώς την παραγωγήν αγαθών είτε άμέσου παρ’ ήμών καταναλώσεως, είτε έξαγωγίμων. Φυσικόν βέβαια εις την προσπάθειάν μας αύτην είναι να άποκτήσωμεν άγαθά κατ’ την σειράν της σπουδαιότητος αυτών δια την έπιβίωσιν και την εύημερίαν μας.

Θα ύπάρξη εν τούτοις άνθρωπος εις όλόκληρον τον κόσμον, ο όποιος θα άμφισβητήσει ότι μετ’ την τροφήν και την ένδυσιν το άμέσως και άπολύτως άναγκαίον άγαθόν είναι ή στέγασις; Θα ύπάρξη μήπως άνθρωπος που θα άμφισβητήσει ότι, έξαιρέσει έλαχίστων κεντρικών συνοικιών της πόλεως, δ-

λος ὁ ἑλληνικὸς λαὸς στεγάζεται ὑπὸ τραγικὰς συνθήκας; Ὅτι ἑκατοντάδες χιλιάδες Ἑλλήνων διαβιοῦν ἀνὰ τρεῖς καὶ τέσσαρις εἰς ἓν δωμάτιον; Ὅτι ἓνα τεράστιον ποσοστὸν τοῦ οἰκοδομικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς χώρας, λόγῳ παλαιότητος καὶ τῶν κατὰ τὰ μακρὰ ἔτη τῆς κατοχῆς καὶ τῶν μετέπειτα συνθηκῶν, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ ἐνοικιοστασίου, παρέμεινε τελείως ἀσυντήρητον, ὥστε σήμερον νὰ μὴ θεωρῆται πλέον διὰ πολιτισμένους λαοὺς κατοικήσιμον, ἀλλὰ κατεδαφιστέον; Περιῆλθε κανεῖς ἐκ τῶν ἀρμοδίων τοὺς περιμετρικοὺς συνοικισμοὺς τῶν πόλεων, προσφυγικούς, ἐργατικούς καὶ μικροαστικούς, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ζοῦν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί; Εἶδε κανεῖς ἐκ τῶν ἀρμοδίων ἐργατικὴς ἔστω καὶ λαϊκῆς κατοικίης ἄλλων λαῶν, γιὰ νὰ μορφώσῃ γνώμην γιὰ τὸ ποιά σημασία δίνει ὁ πολιτισμένος κόσμος στὴν κατοικία καὶ στὴν ἐπίδρασίν της ἐπάνω στὴ σωματικὴ, ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου, στὴν παραγωγικότητά του καὶ στὴν ἀρμονικὴ συμβίωσιν μὲ τοὺς συναθρώπους του;

Πῶς λοιπὸν ἐνῶ μιλοῦμε γιὰ ἐκβιομηχανίσιν μὲ σκοπὸν νὰ βελτιώσωμεν τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ, ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ εἰσηγοῦνται τὸ σταμάτημα τῆς οἰκοδομικῆς βιομηχανίας, ποὺ εἶναι ἐκεῖνη ποὺ μαζί μὲ τὴν τροφὴν καὶ τὰ ρούχα τοῦ ἀνεβάζει περισσότερο ἀπὸ καθεστὶ τὸ βιοτικὸν τοῦ ἐπίπεδο, ἀφοῦ τὸ κάπως συγχρονισμένο σπῆτι τοῦ ἐξασφαλίζει τὴν ὑγείαν, τὴν ψυχικὴν εὐχαρίστησιν, τὸ πνευματικὸν καὶ σωματικὸν τοῦ ξεκούρασμα καὶ τὴν διάθεσιν νὰ δουλέψῃ καὶ ν' ἀγωνισθῇ γιὰ τὴν ζωὴν; Πῶς ἡ Διοίκησις, ἐνῶ δίδει ἀτέλειαι, προνόμια, φορολογικὰς ἀπαλλαγὰς, ἀκόμη δασμολογικὰς προστασίας καὶ πριμοδοτήσεις σὲ ἐπιχειρήσεις ποὺ πρόκειται μὲ ἐξαγωγή μικροῦ ποσοστοῦ τῶν προϊόντων των νὰ εἰσαγάγουν στὸν τόπον συνάλλαγμα ὀλίγων χιλιάδων δολλαρίων, φορολογεῖ ἀπηνῶς καὶ θέτει στὴν οἰκοδομικὴ βιομηχανία καὶ στὶς 300.000 ἐργατοῦπαλλήλους ποὺ δουλεύουν σ' αὐτὴν τέτοιους ὄρους καὶ τέτοιαι ποινές, ὥστε νὰ τοὺς ἀναγκάζῃ νὰ σταματήσουν, ὅταν μόνον ἡ οἰκοδομικὴ βιομηχανία φέρνῃ στὸν τόπον ἐπάνω ἀπὸ 30 ἑκατομμύρια δολλάρια συνάλλαγμα τὸ χρόνο, ἀπὸ ἀγορὰς διαμερισμάτων ἀπὸ ὁμογενεῖς;

***

Καὶ τώρα ἂς ἀναλύσωμεν διατί διὰ τοῦ νομοσχεδίου πλήττεται ἡ οἰκοδομικὴ δραστηριότης καὶ εἰς ποῖον βαθμόν.

Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 11 τοῦ Νομοσχεδίου, ἐπιβάλλεται κατὰ τὴν ἀγορὰν οἰκοπέδου πρὸς ἀνέγερσιν πολυκατοικίας (πολυκατοικία εἶναι κατὰ τὸν νόμον ἀκόμη καὶ μονώροφος μὲ πλεῖονα τοῦ ἐνὸς — ἔστω καὶ δύο — διαμερίσματα περιεχόμενα ὑπὸ μορφήν ὀριζοντίου ἰδιοκτησίας εἰς πλεῖονα τοῦ ἐνὸς πρόσωπα) ἡ καταβολὴ παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ μηχανικοῦ ἢ ἐπιχειρηματίου, φόρου μεταβιβάσεως πλήρους πολυκατοικίας.

Κατὰ τὴν πώλησιν διαμερίσματος πρὸς

πελάτην, καταβάλλεται ἐκ νέου φόρος μεταβιβάσεως. Ἦτοι πραγματικῶς ὁ φόρος μεταβιβάσεως, μὲ τὰ συμπαρομαρτοῦντα συμβολαιογραφικὰ κλπ., αὐξάνεται ἀπὸ 13% εἰς 26%. Παραλλήλως διὰ τοῦ ἀρθροῦ 8 ἐπιβάλλεται ὄχι μόνον εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν πωλητὴν ἐπὶ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ πραγματικοῦ ἐν τῷ συμβολαίῳ τιμήματος καὶ τοῦ εὐλόγου τοιούτου ποῦ θὰ καθορίσῃ ἡ φορολογουσα ἀρχή, πρόστιμον 25% - 50% εἰς ἕκαστον.

Ἐπειδὴ ἐκ τῶν πραγμάτων γνωρίζομεν ὅτι δὲν ὑπῆρξε συμβόλαιον εἰς τὴν Ἑλλάδα ποῦ νὰ μὴν ἠυξήθη, ἀκόμη καὶ ἐν συμβιβασμῷ ἢ ἀπὸ τὰ φορολογικὰ δικαστήρια κατὰ 20%—30%, ἐνῶ πρῶτα ὁ φόρος μεταβιβάσεως γινόταν μαζί μὲ τὰς ἐπαυξήσεις καὶ τὰ πρόστιμα περίπου 17,5%, τώρα, μαζί μὲ τὶς σίγουρες πάλι ἐπαυξήσεις καὶ τὰ νέα πρόστιμα, γίνεται περίπου 36,5% ἐπὶ τῆς πραγματικῆς τιμῆς πωλήσεως τοῦ διαμερίσματος.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀρθροῦ καταργεῖται τὸ δικαίωμα πωλήσεως ἰδανικοῦ μεριδίου οἰκοπέδου, ἢ ἡμιτελοῦς διαμερίσματος μετὰ ἐργολαβικοῦ πρὸς ἀποπεράτωσιν. Οὐδεὶς πλέον ἀγοραστής θὰ προσέλθῃ νὰ ἀγοράσῃ καὶ νὰ καταβάλῃ χρήματα κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς κατασκευῆς ἢ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκτελέσεως, διότι στερούμενος τῆς δυνατότητος νὰ ὠφελῆθῃ τὴν διαφορὰν τοῦ φόρου μεταβιβάσεως καὶ τοῦ ἐργολαβικοῦ, δὲν θὰ ἔχῃ κανένα λόγον οὔτε νὰ προκαταβάλῃ τὰ χρήματά του καὶ νὰ μὴν τὰ χρησιμοποιοῖ ἐν τῷ μεταξὺ κατ' ἄλλον τρόπον ἐπωφελέστερον μέχρις ἀποπερατώσεως, οὔτε ἀκόμη θὰ ἔχῃ διάθεσιν νὰ διατρέξῃ τοὺς παντοειδεῖς κινδύνους καὶ νὰ ὑποστῇ τὰς παντοειδεῖς φροντίδας ἀγορᾶς μὴ πλήρως ἀποπερατωμένου διαμερίσματος. Κατὰ συνέπειαν ὁ κατασκευαστὴς θὰ πρέπει νὰ διαθέτῃ ὅλα τὰ χρήματα ποῦ θὰ ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς πολυκατοικίας, μετὰ τὴν ὁποῖαν ἀποπεράτωσιν καὶ μόνον θὰ εὐρίσκη ἀγοραστὰς. Δοθέντος δὲ ὅτι τὸ 9)10 τῶν κατασκευαστῶν διαθέτουν ὡς κεφάλαιον μικρὸν ποσοστὸν τῆς ἀξίας τῆς ἀνεγειρομένης πολυκατοικίας, ἀποπερατώνουν δὲ ταύτην διὰ χρημάτων τῶν ἀγοραστῶν ἡμιτελῶν διαμερισμάτων, ἅπαντες οὗτοι, δηλαδὴ τὰ 9)10 τῶν κατασκευαστῶν θὰ διακόψουν τὰς ἐργασίας των, οἱ δὲ ἔχοντες ἤδη ἡμιτελεῖς τοιαύτας δὲν θὰ δυνηθῶσιν νὰ τὰς ἀποπερατώσουν.

Οὕτω ἡ κατασκευὴ πολυκατοικιῶν δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ συνεχισθῇ πλέον, εἰμὴ μόνον ὑπὸ ἐλαχίστων Ἑλλήνων ἢ ξένων, διαθετόντων ἢ δυναμένων νὰ ἐξεύρουν τόσον τεράστιον κεφάλαιον. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι, δοθέντος ὅτι ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς οἰκοπέδου μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως ἀπαιτοῦνται δύο τουλάχιστον ἔτη, θὰ ἐπιβαρύνουν τὴν κατασκευὴν κατὰ τοὺς τόκους τῶν κεφαλαίων ποῦ θὰ παραμείνουν νεκρὰ ἐπὶ διείκτιαν, ὑπολογιζομένους κατ' ἐλάχιστον ὄριον εἰς 20% ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν διαμερισμάτων.

Ἦτοι, μόνον ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων, ἢ

ἀξία τῶν διαμερισμάτων θὰ ἀνέλθῃ τουλάχιστον κατὰ 20 - 30%. Εἶναι εὐνόητος ὄθεν ἡ τύχη τῆς οἰκοδομικῆς κινήσεως, ὅταν τὰ 9)10 τῶν κατασκευαστῶν διακόψουν τὰς ἐργασίας τῶν ἐλλείπει τῶν ἀπαιτηθησομένων πλέον κολοσσιαίων κεφαλαίων διὰ τὴν ἀνεγερσιν πολυκατοικίας, ἡ ἀξία δὲ τῶν ἐλαχίστων ἀνεγερθησομένων διαμερισμάτων αὐξηθῆ κατὰ 40%. Ἐὰν ἤδη σήμερον ἡ στέγη εἶναι εἶδος ἀπροσπέλαστον διὰ τὸν ἐργάτην καὶ τὸν ὑπάλληλον, ὁ ὁποῖος οὔτε εἰς ἡλικίαν 40 ἐτῶν κατορθώνει νὰ τὴν ἀποκτήσῃ, ἀντιλαμβάνεσθε τί θὰ συμβῆ ὅταν αὐξηθῆ ἀκόμη ἡ ἀξία τῆς κατὰ 40%.

Εὐνόητος ὄθεν εἶναι ἡ τύχη ἡ ὁποία ἀναμένει καὶ τὸ ἐργατοτεχνικὸν καὶ ὑπαλληλικὸν προσωπικὸν ποὺ ἀπασχολεῖται μὲ τὴν οἰκοδομικήν, ὅταν τὰ 9)10 τῶν οἰκοδομῶν σταματήσουν. Δὲν νομίζω δὲ ὅτι ὑπὸ τὰς ὡς ἄνω συνθήκας θὰ αὐξηθοῦν καὶ τὰ ἔσοδα τοῦ Δημοσίου.

***

Ἔρχομαι ἤδη εἰς ἕτερον κεφάλαιον, τὸ τόσον διαφημισθὲν κεφάλαιον τῶν τεκμηρίων διαδιώσεως. Διὰ νὰ μὴ σὰς κουράσω, θὰ περιορισθῶ εἰς ἓν καὶ μόνον, τὸ τεκμήριον τῆς κατοικίας.

Διὰ τὸ ἄρθρον 5, πᾶς Ἕλληνας, συνταξιούχος τοῦ ΙΚΑ μὲ 500 δραχμὰς σύνταξιν τὸν μῆνα, εἴτε ἀνεργὸς τελείως, εἴτε ὀρφανὸν ἀποζῶν ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης συγγενῶν του, ἀρκεῖ νὰ ζῆ ὑπὸ στέγη, θεωρεῖται εἰσοδηματίας χωρὶς νὰ ἔχῃ δικαίωμα νὰ ἀμφισβητήσῃ τὸ εἰσόδημά του. Οὕτω ὁ συνταξιούχος τῶν 500 δρχ. τὸν μῆνα, ἀρκεῖ νὰ μένῃ σὲ σπίτι δύο δωματίων δικό του ποὺ τὸ ἀπέκτησε μὲ χίλιες στερήσεις ὀλοκλήρου τῆς ζωῆς του, καὶ τὸ ὁποῖον ὁ ἔφορος θὰ καθορίσῃ ὡς ἔχον ἐνοίκιον 1000 δρχ. τὸν μῆνα, γιὰ νὰ θεωρηθῆ εἰσοδηματίας μὲ εἰσόδημα 3500 δρχ. μηνιαίως καὶ 42.000 ἐτησίως καὶ νὰ φορολογηθῆ γιὰ εἰσόδημα 42.000 δραχμῶν.

Ἀρκεῖ μία χήρα ὑπαλλήλου ἢ βιοτέχνου μὲ τὰ ὀρφανὰ τῆς νὰ εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ τῆς ἀφήσῃ κληρονομίαν ὁ μακαρίτης ἓνα σπίτι 4 δωματίων, ποὺ ὁ ἔφορος θὰ καθορίσῃ ὅτι ἔχει ἐνοίκιον 2000 δρχ. μηνιαίως, γιὰ νὰ θεωρηθῆ εἰσοδηματίας μὲ 84.000 εἰσόδημα τὸν χρόνον καὶ νὰ ὑποχρεωθῆ νὰ πληρῶσῃ φόρο γιὰ βέβαιον εἰσόδημα, ἔστω κι' ἂν τὰ παιδιὰ τῆς γυρίζουν ξυπόλητα.

Ἐὰν ἓνας ἐργάτης, ἐπιστήμων ἢ ἐπαγγελματίας, κληρονομήσῃ ἢ πάρῃ προίκα ἓνα σπίτι ποὺ ὁ ἔφορος θὰ καθορίσῃ ὅτι ἔχει νοίκι 3000 δρχ. τὸν μῆνα, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ κατοικήσῃ. Ἄλλοιῶς θὰ θεωρηθῆ εἰσοδηματίας 126.000 δρχ. τὸν χρόνο καὶ θὰ πληρῶνῃ φόρο γιὰ 126.000 δρχ. τὸ χρόνο, χωρὶς δικαίωμα ἀμφισβητήσεως.

Ἄλλοιμόνον σας δὲ ἂν μείνετε ἓνα χρόνο ἀνεργοὶ ἢ ἀρρωστήσετε ἢ γεράσετε χωρὶς εἰσοδήματα ἢ πέσετε στὸ κρεβάτι καὶ πουλάτε τὰ ἐπιπλά σας ἢ δανερίζεσθε γιὰ νὰ ζήσετε. Ἄν δὲν ἐγκαταλείψετε τὸ ἰδιόκτητο

ἔστω σπίτι σας καὶ δὲν πᾶτε νὰ κοιμηθῆτε στὰ παγκάκια τοῦ Ζαππείου ἢ στὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως, εἰσθε εἰσοδηματίας ἀναμφισβήτητος καὶ θὰ πληρώνετε φόρο ἀνάλογο μὲ τὸ ἐνοίκιο ποὺ θὰ εἶχε τὸ σπίτι σας, πολλαπλασιασμένο ἀναλόγως ἐπὶ 3,5 ἢ 4 ἢ 5.

Νομίζω, κύριοι, ὅτι πλέον ἀμελέτητον, ἄδικον καὶ ἐξωφρενικὸν ἄρθρον δὲν ἐνεφανίσθη εἰς κανένα Νόμον τοῦ κόσμου. Ἔτσι, ἀντὶ φορολογικῆς ἀνακουφίσεως, ἀκόμη καὶ οἱ ἀχθοφόροι ὑπάγονται εἰς μίαν τρομακτικὴν φορολογίαν, διότι καὶ αὐτοὶ φυσικὰ ἔχουν ἀνάγκην νὰ παραμείνουν ὑπὸ στέγη.

Τέλος, μὲ τὸ ἄρθρον 8 τοῦ Νομοσχεδίου, ἐπιβάλλονται τόσο τρομακτικὲς ποινὲς σὲ περίπτωση ποὺ τὸ εἰσόδημα ἐπαυξηθῆ πέραν τοῦ 20% τοῦ δηλωθέντος, γιὰ δὲ τοὺς μηχανικοὺς ποὺ φορολογοῦνται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν κατὰ τὴν ἐλευθέρην κρίσιν τοῦ ἐλέγχου καὶ χωρὶς ἀντικειμενικὰ κριτήρια μὲ ἀπίθανα ποσὰ καὶ πολὺ μεγάλους συντελεστὰς φόρου, εἶναι τόσον ἀπίθανα καὶ κολοσσιαῖα τὰ πρόστιμα ποὺ θὰ κινδυνεύσουν νὰ ὑποστοῦν, ὥστε καὶ μόνον ἐκ τοῦ λόγου τούτου εἶναι ζήτημα ἂν θὰ τολμήσῃ κανεὶς εἰς τὸ μέλλον νὰ ἀναλάβῃ μὲ τέτοιους κινδύνους τὴν ἀνεγερσιν, ἢ καὶ τὴν μελέτην ἀκόμη, σοβαροῦ οἰκοδομικοῦ ἔργου.

Σὰς ἐξέθεσα, ὅσον ὁ χρόνος μοῦ ἐπέτρεψε, τὴν κατάστασιν καὶ τὸ σκοτεινὸν μέλλον τὸ ὁποῖον μᾶς περιμένει ὄλους, ἂν δὲν ἀπαλειφθοῦν ἐκ τοῦ Νομοσχεδίου τὰ καταστρεπτικὰ διὰ τὴν οἰκοδομικὴν κίνησιν μέτρα.

Θέλω νὰ πιστεύω ὅτι κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Νομοσχεδίου τὸ ὁποῖον σκοπὸν ἔχει τὴν ἐξασφάλισιν νέων πόρων διὰ τὸν προϋπολογισμόν, δὲν προεβλέφθησαν αἱ καταστρεπτικαὶ συνέπειαι ποὺ θὰ εἶχαν τὰ μέτρα ταῦτα διὰ τριακοσίας χιλιάδας ἐργαζομένων Ἑλλήνων καὶ διὰ τὴν Ἐθνικὴν μας Οἰκονομίαν. Θέλω ἀκόμα νὰ πιστεύω ὅτι δὲν προεβλέφθησαν αἱ ἀδικίαι αἱ ὁποῖαι θὰ πλήξουν σωρείαν πτωχῶν πολιτῶν ἐκ τῆς θεσπίσεως τῆς κατοικίας ὡς τεκμηρίου.

Προτείνω ἀκόμη ὡς ἐκδήλωσιν ἐσχάτης ἀπογνώσεώς μας, τὴν προειδοποιητικὴν διακοπὴν πάσης ἐργασίας, σχέσιν ἐχούσης μὲ τὴν οἰκοδομικὴν κίνησιν ἐπὶ διήμερον καὶ τὴν διακήρυξιν τῆς ἀποφάσεώς μας νὰ διακόψωμεν ἐπ' ἀόριστον τὰς ἐργασίας μας, ἂν δὲν γίνουν πλήρως ἀποδεκτὰ τὰ κατωτέρω αἰτήματά μας.

1. Πλήρης ἀπάλειψις ἀπὸ τοῦ Νομοσχεδίου τῶν ἄρθρων 8, 9, καὶ 11.

2. Ἀπάλειψις ἐκ τῶν τεκμηρίων τῆς κατοικίας, ἅπαντα δὲ τὰ λοιπὰ τεκμήρια νὰ εἶναι μαχητὰ κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 5 τοῦ Ν. Δ. 3323)1955 ὀριζόμενα.

3. Προϋπόθεσις ἐπιβολῆς οἰουδήποτε προστίμου ἢ ποινῆς ἢ προσαυξήσεως ἢ τελεσίδικος θεβαίωσις ὑπάρξεως δόλου τοῦ δηλωσαντος τὸ εἰσόδημα φορολογουμένου.

4. Ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει λόγῳ ποινῆς, νὰ στερῆται τοῦ δικαίωματος τῆς ἐφέσεως ὁ φορολογούμενος.

ΟΙ Σπουδαστές και τὰ προβλήματα τῆς Ἀνώτατης Παιδείας

Ὁ σπουδαστικὸς κόσμος ἔχει γίνει σοβαρὸς παράγοντας στὰ ἐκπαιδευτικά μας πράγματα. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ στάση του, οἱ θέσεις ποὺ παίρνει καὶ ἡ ἐπίδραση τῆς παρουσίας του πάνω στὴν ὑπάρχουσα κατάσταση, ἀξίζει νὰ μελετηθοῦν.

Οἱ Ἕλληνες φοιτητές, ἀνεκάθεν στάθηκαν στὶς πρῶτες γραμμὲς τῶν ἐθνικῶν μας ἀγῶνων. Πάντα ἔδειξαν μεγάλη εὐαισθησία καὶ ἀγωνιστικότητα σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν ἐθνικὴ μας παιδεία, ποὺ ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἐπιβίωση τῆς πατρίδας μας, καὶ ἰδιαίτερα σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τὰ προβλήματα τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου. Ἐν τούτοις τὸ καθεστῶς ποὺ ἴσχυε στὴν ἐκπαίδευση τὰ τελευταῖα χρόνια, τὸ καθόριζε κατὰ μέγα μέρος ἕνας κρατικὸς μονόλογος, μὲ μικρὴ παρεμβολὴ τοῦ διδακτικοῦ καὶ δημοσιογραφικοῦ κόσμου, ποὺ ὁμως ἔμενε σχεδὸν χωρὶς ἀποτέλεσμα. Οἱ σπουδαστές, οἱ γνώμες καὶ τὰ αἰτήματά τους, περιφρονήθηκαν.

Τελευταῖα, μὲ ὄλη τὴν ἀγνόητα ποὺ τὸν χαρακτηρίζει, ἀλλὰ καὶ μὲ μιὰ ὠριμότητα ποὺ προκαλεῖ κατάπληξη, ὁ κόσμος τῶν φοιτητῶν ἐκφράζει περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε τὴν ἀπαίτηση νὰ ἀκούγονται καὶ οἱ δικές του ἀπόψεις πάνω στὰ θέματα ποὺ τὸν ἀφοροῦν ἄμεσα καὶ ποὺ καθορίζουν τὶς συνθήκες μέσα στὶς ὁποῖες ζεῖ, μορφώνεται καὶ διαμορφώνεται σὰν τὸ ἐπιστημονικὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδας.

Εἰδικότερα σήμερα, ἀξίζει νὰ μελετηθεῖ ἡ στάση τοῦ σπουδαστικοῦ κόσμου ἀπέναντι σὲ δύο θέματα ποὺ γεννήθηκαν τὸ ἐφετεινὸ καλοκαίρι καὶ ποὺ ἀποτελοῦν τὴν συμπυκνωμένη ἐκφραση τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς στὸν τομέα τῆς ἀνώτατης παιδείας: τὸ νομοσχέδιο «διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων» καὶ τὰ μέτρα «διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν».

Οἱ προσπάθειες γιὰ τὴν κηδεμόνευση τῶν φοιτητῶν

Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι τὸ σπουδαστικὸ κίνημα τῆς χώρας μας βρίσκεται αὐτὴ τῆ στιγμή σὲ ὑψηλότερο σημεῖο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Ἡ ἀνοδὸς του ὁμως τὰ τελευταῖα χρόνια, δὲν ἦταν ὁμαλὴ. Δυὸ χρόνια πρὶν, τὰ πράγματα ἦσαν πολὺ διαφορετικά.

Δὲν εἶναι μακριὰ ἡ ἐποχὴ ποὺ οἱ φοιτητικοὶ ἀγῶνες εἶχαν ἐνταθεῖ, μὲ κύριο στόχο τὸ ἐθνικὸ αἶτημα γιὰ τὴν αὐτοδιάθεση τῆς Κύπρου (1956 - 1957). Ἡ τότε κυβέρνησις προσπάθησε νὰ καταπνίξει τὸ ἀνερχόμενον φοιτητικὸ κίνημα, φτάνοντας μέχρι τὶς δολοφονίες.

Ἡ ἐπίθεση δὲν ἔμεινε χωρὶς πρόσκαιρες ἀρνητικὲς ἐπιδράσεις. Ἐνα μέρος ἀπὸ τὴν φοιτητικὴ ἡγεσία ἐξουδετερώθηκε, κυριάρχησε ἕνα πνεῦμα ἠττοπάθειας καὶ ἡ ἀγωνιστικότητά τους πανεπιστημιακοὺς χώρους ἔπεσε.

Τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἐποχὴ ἔκανε τὴν ἐμφάνισή της μιὰ ὀργάνωση μὲ ὄνομα ὄχι καὶ τόσο πρωτότυπο. Τὸ ὄνομά της «Ἐθνικὴ Κοινωνικὴ Ὀργάνωσις Φοιτητῶν (ΕΚΟΦ)», μεταφράζεται στὶς βασικὲς εὐρωπαϊκὲς γλώσσες μὲ τὶς δυὸ λέξεις «NATIONAL - ΣΟΣΙΑΛ» ποὺ ἀπὸ τὰ ἀρχικά τους βγήκε τὸ ὄνομα «Ναζί». Ἡ «ΕΚΟΦ» παρουσιάστηκε μὲ πρωτάκουστους γιὰ τὴν ἐλληνικὴ φοιτητικὴ ζωὴ τῶν τελευταίων χρόνων, σκοπούς, μεθόδους καὶ ἰδεολογία.

Ἡ ὀργάνωσις αὐτὴ, ἐγκαταστάθηκε σὲ πολυτελῆ γραφεῖα καὶ μὲ μιὰ πολυδιαφημιζόμενη «κοινωνικὴ πρόνοια διὰ τοὺς ἀπόρους φοιτητάς», κατάφερε νὰ πλαισιωθεῖ ἀπὸ μερικοὺς οἰκονομικὰ ἐξαθλιωμένους φοιτητές καὶ ἀπὸ στοιχεῖα γνωστὰ γιὰ τὸν ἀρριβισμό καὶ τὴν ἀμφίβολη ἠθικὴ τους στάθμη. Γρήγορα ἐγκατέλειψε τὸ σοβαροφανὲς της προσώπειο καὶ ἄρχισε μιὰ ἐκστρατεία γιὰ νὰ πείσει μὲ «δυναμικὸ» τρόπο τοὺς φοιτητές νὰ πάψουν νὰ σκέπτονται, νὰ προβληματίζονται καὶ νὰ ἐνεργοῦν, μὲ γνώμονα τὴν τιμιότητα καὶ τὸ γενικώτερο φοιτητικὸ συμφέρο.

Ἡ τρομοκρατία τῶν «δυναμικῶν» τῆς ΕΚΟΦ ἐρχόταν νὰ ὀλοκληρώσει τὸ ἔργο τῆς ἐξαγορᾶς καὶ τῶν ψυχολογικῶν ἐκβιασμῶν.

Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς αἰφνιδιαστικῆς ἐπίθεσης τῶν «ἐκοφιστῶν», ἦταν νὰ καταλάβουν τὶς διοικήσεις τῆς πλειοψηφίας τῶν φοιτητικῶν συλλόγων. Ἀμέσως μετὰ ἀκολούθησε μιὰ προσπάθεια συστηματικῆς ἀποδιοργάνωσης καὶ διάλυσης κάθε ἀξιόλογης φοιτητικῆς κίνησης. Ἀδράνεια, ἀδιαφορία γιὰ κάθε πραγματικὸ φοιτητικὸ ζήτημα, πτωματολογία, προσπάθεια διχασμοῦ τῶν φοιτητῶν, οἰκονομικὲς ἀτασθαλίες, καλλιέργεια κλίματος τρόμου, ἐμφάνιση σὰν παραγόντων τῆς φοιτητικῆς ζωῆς ξένων προσώπων, αὐτὰ ἦσαν μερικὰ ἀπὸ τὰ φρούτα τοῦ παράξενου αὐτοῦ «φοιτητικοῦ» δένδρου.

Ἔτσι, ὅταν ὑπογράφηκαν οἱ συμφωνίες τῆς Ζυρίχης καὶ τοῦ Λονδίνου, ποὺ ὁμόφωνα κατεδίκασε σὰν ἀντεθνικὲς ἡ φοιτητικὴ συνειδηση, ἡ Ἀθήνα περίμενε μάταια νὰ δεῖ τὴν ἔντονη διαμαρτυρία τῶν σπουδαστῶν. Ἡ φοιτητικὴ νεολαία δὲν ἦταν τότε σὲ θέση νὰ σταθεῖ παράδειγμα στὶς ἐκδηλώσεις τῆς ἐθνικῆς ἀγανάκτησης. Παράλληλα, χάρις στὴν κυριαρχία τῆς ΕΚΟΦ, κάθε προσπάθεια γιὰ

την βελτίωση τῆς ἀνώτατης παιδείας καὶ τῶν ὄρων τῶν σπουδῶν, εἶχε ἀτονήσει.

Δημοκρατία καὶ φοιτητὲς

Φοιτητὲς χωρὶς σκέψη, χωρὶς θέληση, χωρὶς φιλότιμο, χωρὶς ἐθνικὴ πατριωτικὴ ἔξαρση, αὐτὸς ἦταν ὁ πραγματικὸς σκοπὸς τῆς ΕΚΟΦ. Μήπως αὐτὸ δὲν συμπίπτει μὲ τὰ χιτλερικὰ κηρύγματα γιὰ τὴν ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ αὐτὸ ποῦ λέγεται συνείδηση; Ὁ ἐξανδραποδισμὸς τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου καὶ ὁ θάνατος τῆς ἐλληνικῆς ἐπιστήμης, ἦταν ἡ βασικὴ ἐπιδίωξη τῶν ἐκοφίτων. Ποιὸς δὲν γέννησε αὐτὴ τὴ σκοτεινὴ ὀργάνωση καὶ ποιὸς τῆς δημιούργησε συνθήκες γιὰ νὰ δρᾷ ἀνενόχλητα; Ἀσφαλῶς οἱ δυνάμεις ἐκεῖνες ποῦ ἔχουν κάθε συμφέρο νὰ μὲνει ὁ τόπος μας καταδικασμένος σὲ μαρασμό, ὑλικὸ καὶ πνευματικὸ. Τὸ καταπληκτικὸ πάντως εἶναι, ὅτι οἱ ἀρμόδιοι κυβερνητικοὶ παράγοντες ἔδειξαν συμπάθεια καὶ ἔδωσαν τὴν ὑποστήριξή τους σ' αὐτὴ τὴν ὀργάνωση. Φθάνει νὰ ἀναφέρουμε τὴν ἐπίσημη ὑπεράσπιση τῶν τρομοκρατῶν τῆς ΕΚΟΦ ἀπὸ τὸν ἀντιπρόεδρο τῆς κυβέρνησης καὶ Ἀκαδημαϊκὸ κ. Π. Κανελλόπουλο, ὅταν ἐχειροδίκησαν κατὰ τοῦ βουλευτῆ κ. Ζορμπᾶ μέσα στοὺς διαδρόμους τῆς Βουλῆς. Ἡ κυβέρνηση λοιπὸν εἶχε τουλάχιστον συμμαρτυρῆσει, ἂν ὄχι καὶ συλλάβει, τὸ μεγαλοφυῆς σχέδιο τῆς διάλυσης καὶ τοῦ διχασμοῦ τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου. Αὐτὸ τὸ συμπέρασμα ἔχει σημασία καὶ γιὰ τὴν σωστὴ ἀξιολόγηση τῆς σημερινῆς καταστάσεως.

Ὅπως δὲν ἡ θετικὴ φοιτητικὴ δράση ἔφερε αὐτὴ τὴν τόσο καλοῦπολογισμένη ἀντίδραση, ἔτσι καὶ ἡ ἀντίδραση ἐγέννησε μιὰ νέα θετικὴ δράση. Ἀργὰ ἀλλὰ σταθερὰ οἱ φοιτητὲς συγκέντρωσαν τὶς δυνάμεις τους καὶ ἄρχισαν τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐξυγίανση τῆς κατάστασης. Ὁ ἓνας μετὰ τὸν ἄλλο οἱ φοιτητικοὶ σύλλογοι ξανάρχισαν νὰ ἐκπληρώνουν τὸν προορισμὸ τους, καθὼς στὶς διοικήσεις τους ἐκλέγονταν συνεπεῖς πρὸς τὸν προορισμὸ τους φοιτητὲς. Τὰ φοιτητικὰ προβλήματα ἄρχισαν καὶ πάλι νὰ παρουσιάζονται στὸ προσκήνιο, πολλὰς φορὲς βιαστικὰ καὶ ἀμελέτητα, ἀλλὰ μὲ σταθερότητα, ἀποφασιστικὸτητα καὶ γνήσιο φοιτητικὸ φρόνημα. Ἀρχισαν καὶ οἱ ἀγῶνες, ποῦ ἔγιναν μαχητικώτεροι ὅταν συνάντησαν τὴν περιφρόνηση τῶν ἀρμοδίων. Στὸ σημεῖο αὐτὸ παρουσιάσθηκε μιὰ σημαντικὴ ἐξέλιξη, ποῦ εἶχε τεράστια ἐπίδραση στὴ συνείδηση τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου.

Οἱ μεγάλες ἐκδηλώσεις τῶν φοιτητῶν στὰ προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μὲ τὴν εὐνοϊκὴ ἐπίδραση ποῦ εἶχαν στὴν κοινὴ γνώμη, ὥθησαν τὴν Κυβέρνηση στὴν ἀπόφαση νὰ ἐξαλείψει μὲ κάθε τρόπο τὴν φοιτητικὴ κίνηση καὶ νὰ ἐπαναφέρει τὰ πράγματα στὴν ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τῶν ἐκοφίτων. Γι' αὐτὸ καὶ ἐξαπέλυσε τὴν ἀστυνομία μέσα στοὺς πανεπιστημιακοὺς χώρους, παραβιάζοντας ἔτσι θεσμοὺς ὅπως τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἀσύλου,

ποῦ εἶναι καθιερωμένο ἀπὸ παλαιότατες ἐποχές. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ διαλυθοῦν οἱ φοιτητικὲς συγκεντρώσεις, ταυτόχρονα δὲν νὰ διαλυθοῦν καὶ οἱ τυχόν αὐταπάτες καὶ ἀμφιβολίες τῶν φοιτητῶν γιὰ τὶς προθέσεις καὶ τὶς ἀντιδημοκρατικὲς μεθόδους τῶν ἰθυνόντων. Τὸ πρόβλημα τῶν φοιτητῶν ἔμπαινε καθαρὰ. Γιὰ νὰ ἰκανοποιηθοῦν τὰ φοιτητικὰ αἰτήματα, γιὰ νὰ ἔχουν τὴ δυνατότητα οἱ φοιτητὲς νὰ ἐκφράζουν τὴν γνώμη τους γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ μέλλον τους, πρέπει νὰ εἶναι σεβαστὴ ἡ ἐλευθερία τους, πρέπει νὰ διασφαλισθοῦν οἱ ἀκαδημαϊκὲς ἐλευθερίες καὶ τὸ πανεπιστημιακὸ ἄσυλο. Συνεπῶς τὸ ὄλο φοιτητικὸ πρόβλημα, εἶναι πρῶτα ἀπ' ὄλο πρόβλημα κατοχύρωσης τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν, πρόβλημα Δημοκρατίας. Οἱ φοιτητὲς δὲν κάνουν κομματικὴ πολιτικὴ, οὔτε ἔχουν κομματικὲς ἐπιδιώξεις. Ὅταν φέτος τὸν Ἀπρίλιο ξεχύθηκαν στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας μὲ τὴν κραυγὴ «Δημοκρατία - Δημοκρατία», δὲν ἔκαναν τίποτα ἄλλο παρὰ νὰ ζητοῦν τὴν πρῶτιστη ἐγγύηση ὅτι τὰ αἰτήματά τους μποροῦν νὰ γίνουν δεκτά, ὑπεράσπιζαν τὸ αἶτημα τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψης, χωρὶς τὴν ὁποία δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει οὔτε ἐπιστήμη, οὔτε καὶ πραγματικὴ παιδεία. Νὰ γιατί ὅσο θὰ παραβιάζονται οἱ δημοκρατικὲς ἐλευθερίες τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν, ἡ Δημοκρατία θὰ εἶναι τὸ βασικότερο φοιτητικὸ αἶτημα.

Τὸ ἀναξιοποίητο δίδαγμα

Ἡ ἀποτυχία τῆς προσπάθειας γιὰ τὴν κηδεμόνευση τῶν φοιτητῶν καὶ ἡ ἀνοδος τῶν φοιτητικῶν ἀγῶνων γιὰ μιὰ συγχρονισμένη δημοκρατικὴ παιδεία, μποροῦσαν κάλλιστα νὰ ἦταν ἓνα μεγάλο δίδαγμα γιὰ τοὺς ἀρμόδιους κυβερνητικοὺς παράγοντες. Τὸ δίδαγμα αὐτὸ ἔχει γενικώτερη σημασία. Δείχνει ὅτι ἡ ἀπομάκρυνση τῶν κρατικῶν ἀρχῶν ἀπὸ τὶς συνταγματικὲς δημοκρατικὲς μεθόδους ἐπίλυσης τῶν προβλημάτων, δὲν ὀδηγεῖ στὴν ὁμαλότητα ἀλλὰ στὴν ἀνωμαλία, στὴν ἐξαψη καὶ ὄχι στὴν ἀπρόσκοπτη δημιουργία.

Ὅμως τὸ πολῦτιμο δίδαγμα ἔμεινε ἀναξιοποίητο ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ἰθυνόντων, ποῦ θέλησαν νὰ βροῦν καὶ πάλι τὴ λύση τοῦ φοιτητικοῦ προβλήματος, ἀκολουθώντας τὴν παλιὰ καταδικασμένη πολιτικὴ. Γύρεψαν νὰ ἀνακαλύψουν νέους τρόπους γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ ἡ σιωπὴ στοὺς σπουδαστὲς. Ἐπιτελεῖο γνωστῶν «σοφῶν ἐγκεφάλων» κάθισε καὶ στὰ γρήγορα σχεδίασε δύο λύσεις: μιὰ προσωρινὴ καὶ μιὰ ποῦ εἶχε τὸν χαρακτήρα τῆς ὀριστικῆς ρύθμισης.

Ἡ προσωρινὴ λύση ἐξυπηρετοῦσε μιὰ ἄμεση «ἀνάγκη» καὶ μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι ἐν μέρει πέτυχε τὸ σκοπὸ τῆς. Ἐπρεπε μέχρι τὸ φετεινὸ φθινόπωρο ὁ φοιτητικὸς συνδικαλισμὸς νὰ βρίσκεται σὲ διάλυση. Γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ αὐτό, χρησιμοποιήθηκε ἡ προεδρικὴ διαδικασία τῶν προσωρινῶν μέτρων, μὲ ἓνα ἀληθινὰ ἀδίστακτο καὶ σατανικὸ τρόπο. Δυὸ - τρεῖς φοιτητὲς — γνωστοὶ ἐκοφίτες τὶς περισσότερες φορὲς — ἔκαναν μιὰ

ένσταση κατά του κύρους των εκλογών σε διάφορους φοιτητικούς συλλόγους. Την ένσταση την κοινοποιούσε πάντα ο ίδιος δικαστικός κλητήρας και πάντα σε έκοφίτη που βρισκόταν δήθεν τυχαία την ώρα της επίδοσής της στα γραφεία του ενός ή του άλλου φοιτητικού συλλόγου. Ο τελευταίος δέν έδινε την κοινοποίηση στο αρμόδιο συμβούλιο, αλλά τη φύλαγε για τον έαυτό του. Έτσι επιτύγχαναν οι αποφάσεις που άλλαζαν τις νόμιμες διοικήσεις όρισμένων φοιτητικών συλλόγων και της ΔΕΣΠΑ, με την τοποθέτηση σ' αυτές προσώπων της άρεσκείας των αρμοδίων. Χαρακτηριστικό είναι ότι δικηγόροι των «ένισταμένων αύθορμήτως φοιτητών», ήταν πάντα ή ο δικηγόρος Μεϊμαράκης, ύποψήφιος βουλευτής της ΕΡΕ, ή ο δικηγόρος Πλυτάς, άδελφός του βουλευτού της ΕΡΕ Πλυτά, ή και οι δύο μαζί.

Άλλά ή λύση δέν ήταν στην πραγματικότητα λύση. Υπήρχαν ένδικα μέσα για την άνατροπή των έκ κλεψιδικίας αποφάσεων, ύπήρχε ή βεβαιότητα ότι οι φοιτητές θα άμύνονταν σε αύτη την άχαρακτήριστη πράξη των Ιθυνόντων. Γι' αύτο και μπήκε σε έφαρμογή ένα άλλο μέσο, που θα έδινε μια πιο όριστική λύση στο φοιτητικό πρόβλημα, λύση της όριστικής σιωπής του φοιτητικού κόσμου.

Τά νομοσχέδια και ή αντίδραση των φοιτητών

Έτσι, στα μέσα του περασμένου Αύγουστου, ο επί της Παιδείας Υπουργός έφερε στη Βουλή τά εκπαιδευτικά του νομοσχέδια. Η έκφραση «έκπαιδευτικό νομοσχέδιο» όταν στην παιδεία μιας χώρας βασιλεύει χάλι, τέτοιο σαν το δικό μας, είναι φυσικό να φέρνει στο μυαλό όλόκληρη σειρά από εύεργετικές και τολμηρές καινοτομίες.

Θα δούμε όμως άμέσως τί άκριβώς συνέβη. Τά νομοσχέδια ήταν τρία. Τά δύο άπ' αύτά δέν είχαν άμεση σχέση με την άνώτατη παιδεία.¹ και το μέν ένα προσέθετε το άσήμαντο ποσό των 25 έκκατ. στα ήδη δαπανώμενα για σχολικά κτίρια, το δέ άλλο έδινε για μια άκόμη φορά τη δυνατότητα στον ύπουργό να ρυθμίσει το θέμα των πανεπιστημιακών συγγραμμάτων. Κι' έτσι έμενε το τρίτο και κυριότερο νομοσχέδιο, που είχε στόχο — με την κυριολεξία της λέξης — την άνωτάτη έκπαίδευση και ιδιαίτερα τους σπουδαστές.

Το νομοσχέδιο αύτο, άρτιο άπό την άποψη της νομοτεχνικής, περιλαμβάνει διατάξεις που θα μπορούσαν να χωρισθούν σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη είναι οι διατάξεις που έχουν σα σκοπό την κατάργηση της άυτοτέλειας των άνωτάτων έκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και την άνεξέλεγκτη ύπαγωγή της άνώτατης παιδείας κάτω άπό τη δούληση του έκάστοτε ύπουργού της Παιδείας, που μπορεί με άπλές

άποφάσεις του, χωρίς ίχνος κοινοβουλευτικού έλέγχου, να ρυθμίζει τά πάντα.

Η δεύτερη είναι αύτη που έχει σα σκοπό τη διάλυση του φοιτητικού συνδικαλισμού, με την εύχέρεια που παρέχεται στον ύπουργό να ρυθμίζει με άποφάσεις του, παραβαίνοντας το σχετικό άρθρο του Συντάγματος, τά των φοιτητικών σωματείων.

Όπως ήταν φυσικό, οι κίνδυνοι που έκλεινε ένα τέτοιο νομοσχέδιο έπισημάνθηκαν άμέσως άπό τη φοιτητική ήγεσία. Παρά την άκατάλληλη για φοιτητικές κινητοποιήσεις καλοκαιρινή περίοδο, συγκλήθηκε άμέσως ή Α' Πανσπουδαστική Συνδιάσκεψις. Σ' αύτη πήραν μέρος όσα μέλη διοικητικών συμβουλίων φοιτητικών συλλόγων είχαν μείνει στην Άθήνα. Η Συνδιάσκεψη, άφού μελέτησε και συζήτησε το νομοσχέδιο, ένέκρινε ψήφισμα που το καταδίκασε και άνάθετε στο προεδρείο της την πρωτοβουλία για τη σύγκληση του Δ' Πανσπουδαστικού Συνεδρίου. Το προεδρείο πήρε επίσης την εύθύνη για τη διοργάνωση και τη διεξαγωγή του άγώνα, για να άποφευχθεί ή ψήφιση του νομοσχεδίου.

Ο φοιτητικός κόσμος δέν είχε αίφνιδιασθεί, όπως ίσως είχε έλπισει ο κ. Υπουργός, φέρνοντας στη Βουλή ένα τέτοιας σημασίας νομοθέτημα, σε μια τόσο άκατάλληλη έποχή. Οι σπουδαστές, αν και άπρόσκλητοι, είχανε πεί τη γνώμη τους.

Άκολούθησε μια έντονη προσπάθεια για να διαφωτιστεί ή κοινή γνώμη και για να συσπειρωθούν οι φοιτητές γύρω άπό τον φορέα του άγώνα. Μια έκκληση που στάλθηκε στις έπαρχιακές έφημερίδες, έκάλεσε τους έπαρχιώτες φοιτητές να γυρίσουν νωρίτερα στην Άθήνα. Τότε ο κ. Υπουργός παραμέρισε το νομοσχέδιο, δηλώνοντας ότι θα το έπαναφέρει άργότερα. Δέν μπορούμε βέβαια να ξέρουμε ποιές είναι οι βαθύτερες προθέσεις του κ. Υπουργού, το σίγουρο πάντως είναι ότι οι φοιτητές είναι άποφασισμένοι να άγωνισθούν για να μη γίνει ποτέ νόμος αύτο το περίεργο νομοσχέδιο.

Τά μέτρα για το Πανεπιστήμιο

Η Σύγκλητος του Πολυτεχνείου, με μια άνακοίνωσή της κατεδίκασε επίσης άπερίφραστα το νομοσχέδιο. Η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου έκράτησε μια περίεργη σιωπή, ενώ συγχρόνως είχε πολλές και διάφορες έπαφές με την Κυβέρνηση. Ξαφνικά μιάν ήμέρα το μυστικό ήλθε στο φώς με τις καθιερωμένες τυμπανοκρουσίες. Ήταν τά περίφημα μέτρα ύπέρ του Πανεπιστημίου Άθηνών.

Τά μέτρα αύτά θα μπορούσαμε να τά χωρίσουμε σε δυο κατηγορίες. Η πρώτη περιλαμβάνει τις λύσεις που δίνονται στο θέμα της Πανεπιστημιούπολης, ή δεύτερη την «ικανοποίησιν» τριών συγκεκριμένων φοιτητικών αίτημάτων.

Το θέμα της Πανεπιστημιούπολης είχε γίνει πλέον ή πηγή άπό την όποιαν ξεπηδούσαν διάφορες καλού ή κακού χιούμορ-ιστορίες. Οι θεμέλιοι λίθοι τους όποιους κατέ-

1. Για περισσότερες λεπτομέρειες: *Ι. Μούζεμπεργκ: Το νομοσχέδιο για την Παιδεία. «Επιθεώρηση Τέχνης» Αύγουστος 1962 σελ. 205.*

θετε ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως πρὶν ἀπὸ κάθε ἐκλογικὴ περίοδο, εἶχαν γίνει παροϊμιώδεις. Ξαφνικὰ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἔδειξε προθέσεις νὰ μὴν ἀφήσει λίθον ἐπὶ λίθου. Πανεπιστημιούπολη ναί, ἀλλὰ τί Πανεπιστημιούπολη;

Ἄρκεϊ νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι ἐνῶ στὶς Ἀμερικάνικες Πανεπιστημιούπολεις διατίθεται γιὰ κάθε φοιτητὴ χώρος 70 μ², ἐνῶ στὶς χώρες τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς διατίθεται χώρος 50 - 60 μ², γιὰ τὸ φτωχὸ Ἑλληνα φοιτητὴ ἡ σχετικὴ μελέτη προβλέπει μόνο 10 μ².

Φοβερὰ ἀνεπαρκῆ εἶναι τὰ χρήματα ποὺ διατίθενται καὶ ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνος γιὰ τὸ Πανεπιστήμιο ὁ τρόπος χρηματοδότησης τοῦ ἔργου. Οἱ Γάλλοι καὶ Δανοὶ εἰδικοί ποὺ ἐμελέτησαν μιὰ Πολυτεχνιούπολη γιὰ 4.000 σπουδαστές, ὑπολόγιζαν τὸ κόστος τῆς ἀνεγέρσεως τῆς γύρω στὶς 800 ἑκατ. δραχμές. Ἡ Κυβέρνηση γιὰ 14.000 σπουδαστές διαθέτει μόνο 340 ἑκατ. δραχμές καὶ ἀπ' αὐτὲς πάνω ἀπὸ τὰ μισὰ θὰ πρέπει νὰ βρεθοῦν ἀπὸ ὑποθήκευση καὶ πώληση πανεπιστημιακῶν κτιρίων.

Ἡ δεύτερη κατηγορία μέτρων περιλαμβάνει τὴ διάθεση ὀρισμένων ποσῶν γιὰ τὴ βελτίωση τοῦ συσσιτίου τῶν ἀπόρων, τὴν ἴδρυση καὶ πλουτισμὸ μὲ βιβλία ἐνὸς ἀκόμη ἀναγνωστηρίου καὶ τὴν ἰατροφαρμακευτικὴ περίθαλψη τῶν φοιτητῶν.

Τὰ μέτρα αὐτὰ ἔχουν κάποιο σχετικὰ θετικὸ χαρακτήρα. Ἐν τούτοις τὰ χαρακτηρίζει ἡ προχειρότητα καὶ ἡ μερικότητα. Γιὰ τὸ θέμα τῆς διατροφῆς τῶν φοιτητῶν ἔχει ἐπανειλημμένα προταθεῖ νὰ μὴν ἐκμεταλλεύεται ἐπιχειρηματίας τὸ ἐστιατόριο στὸ ὑπόγειο τῆς λέσχης, ἀλλὰ νὰ ἀναλάβει τὴν διαχείρισή του ἐπιτροπὴ φοιτητῶν, καθηγητῶν καὶ ὑπαλλήλων τοῦ Πανεπιστημίου, νὰ καθιερωθεῖ τὸ σύστημα self-service καὶ νὰ ἀπασχολοῦνται σὲ ὅλες τὶς ἐργασίες φοιτητές. Ἐπίσης νὰ διευρυνθεῖ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ποὺ δικαιοῦνται νὰ σιτιζοῦνται δωρεὰν καὶ πέρα ἀπὸ τοὺς ἀπόρους.

Εἶναι πραγματικὰ ἀξιοπερίεργο, γιὰ τὸ κ. Ὑπουργὸς δὲν διαθέτει τὰ χρήματα ποὺ διέθεσε γιὰ τὸ ἀνοίγμα τῶν νέων ἀναγνωστηρίων, γιὰ νὰ ρυθμισθεῖ μιὰ καὶ καλὴ τὸ πρόβλημα τῶν συγγραμμάτων; Τέλος ἡ ἰατροφαρμακευτικὴ περίθαλψη, παρὰ τὴν ἐνίσχυση, θὰ παραμείνει πάντα ἐλλιπής, ὅσο δὲν ἀντιμετωπίζεται ριζικὰ τὸ θέμα.

Καὶ φθάνουμε σὲ ἕνα ἄλλο σημεῖο ποὺ χρειάζεται ἰδιαίτερη προσοχή. Διαφημίστηκε κατὰ κόρον τὸ γεγονός ὅτι ἐδόθηκε οικονομικὴ ἐνίσχυση στὸ Πανεπιστήμιο 10 ἑκατομ. δραχμές. Τὸ Πανεπιστήμιο εἶχε ζητήσει κάποτε 24 ἑκατομ. δραχμές. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτό, ἀπὸ τὴν πρώτη κυβέρνηση Καραμανλῆ μῆκε φόρος 1.000.000 δραχμῶν τὸ χρόνο πάνω στὰ ἀκίνητα τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐπίσης ὑπάρχει ἕνα χρέος τοῦ κράτους βάσει τοῦ νόμου περὶ ἀτελῶν ἐγγραφῶν πρὸς τὸ Πανεπιστήμιο, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα κεφάλαιο 38 ἑκατ. καὶ στὸ ὁποῖο προστίθεται κάθε χρόνο ἕνα ποσὸ 4 ἑκατ. δραχμῶν.

Καὶ ὅμως, ἡ σύγκλητος καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμη τὸ σημεῖο, ὅπως καὶ γιὰ τὰ προηγούμενα, ἐξεδήλωσε μὲ τρόπο πανηγυρικὸ τὴν εὐγνωμοσύνη της.

Τί ἔγινε λοιπὸν; Ἐξέχασε ἡ Σύγκλητος τὰ ποσὰ ποὺ ἡ Κυβέρνηση τῆς χρωστάει, ἐξέχασε ἀκόμα τὰ 24 ἑκατ. ποὺ ζητοῦσε;

Καὶ σὲ τελευταία ἀνάλυση, τί σκοπὸ καὶ τί νόημα εἶχαν ὅλα αὐτὰ τὰ ἡμίμετρα καὶ «μέτρα», μπροστὰ στὶς τόσο ζωτικὲς καὶ τόσο σοβαρὲς ἀνάγκες; Προωθείται λοιπὸν μὲ τέτοιες προχειρολογίες τὸ ἀμελέτητο καὶ συγκεχυμένο πρόβλημα τῶν ἀνωτάτων σχολῶν μας;

Τὸ τέταρτο Πανσπουδαστικὸ Συνέδριο

Εἶναι φανερὸ ὅτι πρόθεση τῆς κυβερνήσεως δὲν ἦταν νὰ προχωρήσει σὲ κάτι θετικὸ. Πρόθεσή της ἦταν ἡ δημαγωγία. Καὶ αὐτὴ προήλθε ἀπὸ τὴν ἀνάγκη, ὕστερα ἀπὸ τὴν κατακραυγὴ ποὺ ξεσήκωσε ἡ ἀποτυχημένη προσπάθεια γιὰ τὴν κατάλυση τῆς αὐτοτέλειας τῶν ἀνώτατων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων, μετὰ τὴν ἀποτυχία τῆς ἀπόπειρας γιὰ τὴν μετατροπὴ τους σὲ ὄργανα τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας. Στὴ δημαγωγία αὐτὴ ἦταν ἐκούσιος συνεργὸς —καὶ γι' αὐτὸ φέρνει βαρύτερη εὐθύνη— ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου.

Οἱ φοιτητὲς καὶ πάλι εἶδαν στὸ βάθος τῶν πραγμάτων καὶ οἱ ἀνακοινώσεις τους ἔβαλαν τὸ κάθε τι στὴ θέση του. Ἡ παρουσία αὐτοῦ τοῦ ὄριμου καὶ ταυτόχρονα μαχητικοῦ στοιχείου στὴν ἐκπαιδευτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας, εἶναι παρήγορη καὶ ἐλπιδοφόρα. Οἱ φοιτητὲς ξέρουν τί θέλουν καὶ εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ τὸ ἐπιδιώξουν ὡς τὴ νίκη.

Ἐχουν ἀρχίσει τὴν προπαρασκευὴ τοῦ Δ' Πανσπουδαστικοῦ Συνεδρίου, μὲ θέμα «Γιὰ τὴν ἀναγέννηση τῆς Παιδείας μας» καὶ ἡ δουλειὰ ποὺ ἔχει γίνει μέχρι τώρα, ἀφήνει νὰ διαφαίνεται ἕνα συνέδριο μνημειώδες, ποὺ θὰ ἀποτελέσει σταθμὸ γιὰ τὴ μελέτη καὶ τὴν προβολὴ τῶν σπουδαστικῶν προβλημάτων καὶ τῶν προβλημάτων τῆς Παιδείας γενικώτερα.

Στὸ μεταξύ, μελετοῦν καὶ προωθοῦν τὰ ἐπὶ μέρους προβλήματα τους, πάνω σὲ μιὰ νέα βάση συνεργασίας καὶ σοβαροῦ προβληματισμοῦ. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ σύσκεψη ποὺ κάλεσε γιὰ τὸ φοιτητικὸ εἰσιτήριο ὁ Σύλλογος τῆς ΑΣΟΕΕ καὶ ποὺ σ' αὐτὴν πῆραν μέρος ἐκπρόσωποι ὄλων τῶν σχολῶν.

Οἱ φοιτητὲς εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ κατοχυρώσουν τὶς ἀκαδημαϊκὲς ἐλευθερίες, νὰ ἀποκαταστήσουν τὸ ἀπαραβίαστο τοῦ πανεπιστημιακοῦ ἄσυλου, νὰ ἐπιβάλουν τὸ δικαίωμα γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς σκέψης τους καὶ τὴ δημοκρατικὴ λειτουργία τῶν συλλόγων τους. Γνωρίζουν πολὺ καλά ὅτι ἂν ἀφήσουν ἀνοικτὸ τὸ δρόμο γιὰ τὴν φασιστικοποίηση τῆς ἀνώτατης παιδείας, τότε θὰ προσφέρουν πολὺ κακὲς ὑπηρεσίες στὴν ὑπόθεση τῆς ἐθνικῆς μας ἀνάπτυξης καὶ τῆς ἀνάδου τοῦ πολιτιστικοῦ καὶ ὕλικου ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Γιάννης Λογοθέτης